

Hemma från katastrofen

Anja Karlsson Franck har varit bland flyktingarna på Lesbos

ARBETSMILJÖBAROMETERN

**Positiv
trend bruten**

SID 4

FORTSATT OJÄMSTÄLLT

**Kvinnorna
hindras i karriären**

SID 8

BO ROTHSTEIN DRAR VÄSTERUT

**Toppar sin
karriär i Oxford**

SID 10

Nyckeln till en hållbar värld

UTBILDNING ÄR EN mänsklig rättighet. Det är lätt att säga men inbördeskriget i Syrien och efterföljande flyktingtragedi har satt fingret på en mycket viktig sak: rätten till utbildning är långt ifrån självklar. De senaste årens krig har tvärtom lett till att hoppet om utbildning slagits i spillror för hundratusentals unga.

Men det är inte bara krig och konflikter som hindrar barn och ungdomar att få den utbildning de har rätt till. Fattigdom är en viktig orsak men det kan också vara bristande jämlikhet och jämställdhet som ligger bakom. I vissa länder förvägras fortfarande flickor att gå i skolan. Vem kan bättre vittna om detta än Malala Yousafzai, som fick Nobels fredspris för sin dramatiska kamp för flickors rätt till utbildning.

ATT INTE FÅ tillgång till utbildning innebär förluster för den enskilde, men också för samhället. Utbildning är generellt sett en nyckelfaktor för tillväxt för såväl rika som fattiga länder, detta oavsett om målet är att bli en ledande kunskapsnation i världen eller att ta sig ur fattigdom och öka ett lands generella välfärd. Men bristande utbildning kan också leda till stora samhällsproblem när skillnaderna mellan dem som har utbildning och dem som av olika skäl har stora kunskapsluckor ökar för mycket. En generation unga utan utbildning innebär hinder för social mobilitet och därmed risk för ökad turbulens och segregation.

Utbildningens avgörande roll för utveckling och välstånd i världen blir tydlig genom

FOTO: JOHAN WINGBORG

de 17 nya mål för en hållbar utveckling som FN tagit fram. De ska ersätta de gamla millenniemålen som löper ut vid årsskiftet och diskuteras vid FN:s generalförsamling 25–27 september. Det är bara ett av målen, det fjärde, som direkt handlar om vikten av utbildning och livslångt lärande för alla men som jag ser det är utbildning en förutsättning för att de flesta av målen någonsin ska bli verklighet. Hur ska till exempel hunger, fattigdom, ojämlikhet, klimatproblem och bristande demokrati kunna utrotas utan utbildning på alla nivåer?

NÄR DET GÄLLER tillgången till högre utbildning för det stora flertalet människor är bilden idag splittrad men rätt ofta deprimerande, inte minst till följd av ökade studieavgifter i många länder. Det är därför viktigt att både vi som representanter för utbildningssektorn och politiker träffas över nationsgränser och gemensamt verkar för att högre utbildning ska lyftas upp på den politiska agendan i alla länder.

Bland de flyktingar som nu kommer till Sverige har många missat delar av sin utbildning, tvingats avbryta eller inte kunnat påbörja högre studier. Det förefaller också som att det svenska skolsystemet brister i förmågan att ta hand om nyanlända elever med helt olika förutsättningar. En del har gått i skolan i många år medan andra har en obefintlig utbildningsbakgrund. Som universitet kan vi bidra både när det gäller att erbjuda högre utbildning till dem som vill och kan och genom att bidra med kunskap om hur den undervisning som ges till nyanlända bör se ut.

Universitetets huvuduppgift är att skapa och sprida ny kunskap. I det ingår också ansvar för det livslånga lärandet och för att bredda den rekrytering som sker till högre utbildning. Min förhoppning är nu att regeringen visar handlingskraft och satsar de resurser som krävs för att vi med hög kvalitet ska kunna sprida högre utbildning till fler.

TILL SIST VILL jag förstås hälsa er alla tillbaka till ett nytt läsår som jag hoppas ska präglas av fortsatt stort engagemang och många goda insatser.

Pam Reedman

GUJOURNALEN

EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

Oktober

**CHEFREDAKTÖR &
ANSVARIG UTGIVARE**
Allan Eriksson 031 - 786 10 21
allan.eriksson@gu.se

REDAKTÖR & STF ANSVARIG UTGIVARE
Eva Lundgren 031 - 786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 070 - 595 38 01
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORM & LAYOUT
Anders Eurén 031 - 786 43 81
anders.euren@gu.se

MEDVERKANDE SKRIBENTER

Helena Svensson & Anna Rehnberg

KORREKTUR

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

ADRESS

GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST

gu-journalen@gu.se

INTERNET

www.gu-journalen.gu.se

UPPLAGA

5 500 ex

ISSN

1402-9626

UTGIVNING

7 nummer/år

Nästa nummer ute i början av november.

MANUSSTOPP

16 oktober 2015

MATERIAL

För obeställt material ansvaras ej.

För ej signerat material ansvarar redaktionen.

Citera gärna, men ange källan.

ADRESSÄNDRING

Gör skriftlig anmälan till Ingalill Allvin,
inga-lill.allvin@gu.se.

OMSLAG

Anja Franck, lektor på institutionen
för globala studier

Foto: Johan Wingborg

TRYCKERI

Billes Tryckeri AB

**GÖTEBORGS
UNIVERSITET**

REKTOR HAR ORDET

- 2 Utbildning måste upp på den politiska agendan i alla länder.

NYHETER

- 4 De första resultaten från Arbetsmiljöbarometern klara.
- 6 Samhällsvetare protesterar mot ny fördelningsmodell.
- 7 Föreståndaren efterlyser en öppen och konstruktiv debatt.
- 8 Allt fler kvinnor disputerar, men leder det till ökad jämställdhet?
- 10 Bo Rothstein sticker till Oxford.
- 12 Utbildning istället för utskällning.
- 13 Lena Gipperth leder Centrum för Hav och Samhälle.
- 14 En väg in för utländska läkare.

SPIKAT

- 15 Litteraturen ger röst åt USA:s många papperslösa.

PROFLEN

- 16 Med lådor fulla av flyktinghjälp.

REPORTAGE

- 19 Malin Broberg tog silver i segling.
- 20 GU satsar på yttrandefrihet på Bokmässan.
- 21 Hur du använder nätet speglar vem du är.

SAMTAL MED FORSKARE

- 22 Stora pedagogiska utmaningar i och med ny teknik.

REPORTAGE

- 24 Alla vägar bär till Rom.

DEBATT

- 26 Kritik mot GU Journalens serie om husdjur.
- 27 Bristande ledarskapskultur på GU, menar Ingela Dahllöf.

PÅ SLUTET

- 29 Christina Nordberg går i pension.
- 32 Fiktion som verklighet.

Nytt jobb för Rothstein

Rekryterad till prestigecollege i Oxford.

Dubbeldoktor

Fredrik Olsson har disputerat i Göteborg och Sevilla.

Alltid engagerad

Anja Karlsson Franch är hemma efter en månad bland flyktingar på Lesbos.

Segersteditstitutet

Christer Mattsson tror på samtal som tar tid.

På prispallen

Malin Broberg tog silver.

Redaktionen: Vi gör en egen läsarundersökning

I DAGARNA HAR de första resultaten av Arbetsmiljöbarometern presenterats. Årets enkät är drygt ett halvår försenad och dessutom nedbantad till hälften. Tanken var att en kortare, renodlad enkät skulle öka intresset att svara. Det blev inte så. Frågan är om längden hade spelat någon roll. De som valde att svara på undersökningen hade nog ändå gjort det, oavsett om enkäten tog 20 eller 30 minuter att fylla i. Tidigare har frågor ställts om synen på GU i olika avseenden, bland annat om medarbetare anser att GU

har bra lärare, högstående forskning och internationell profil. Att de frågorna nu tagits bort innebär ett brott i den tidsserie som funnits sedan 2002.

ARBETSMILJÖBAROMETERN är unik bland svenska universitet och högskolor, inget annat lärosäte gör en så omfattande undersökning där frågor ställs till samtliga medarbetare. Att redovisa resultatet är viktigt men syftet med enkäten är att komma tillrätta med de brister som finns. Därför är det av yttersta vikt att resultatet

presenteras och leder till åtgärder, på olika nivåer, men framför allt på institutionsnivå.

I **DETTA NUMMER** redovisar vi de övergripande resultaten av Arbetsmiljöbarometern. Hittills är analysen av materialet inte klar och vi får anledning att skriva mer om enkäten i kommande nummer. Men vi tycker att det är synd att man har strukit frågor om vilka informationskanaler, bland annat GU Journalen, som anses viktiga. Därför har vi beslu-

tat att göra en egen läsarundersökning av GU Journalen. Den kommer att skickas till 1 000 slumpmässigt utvalda medarbetare i slutet av september. Vi förstår att det finns en trötthet på alla interna enkäter men hoppas innerligen att så många som möjligt tar vara på chansen att säga sin mening om GU Journalen. För oss betyder ditt svar mycket för att vi ska kunna utveckla tidningen, både på papper och digitalt.

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN

Stor oro för ökade krav

Den tidigare trenden, att medarbetarna trivs allt bättre, har nu brutits. Det visar den senaste Arbetsmiljöbarometern.

– Det är inga dramatiska förändringar men något verkar ha hänt när det gäller arbetslust och trivsel, förklarar Joseph Schaller.

JOSEPH SCHALLER, professor emeritus i psykologi, har ägnat sommaren åt att analysera resultaten av 2015 års arbetsmiljöundersökning.

– Generellt kan man säga att resultaten i den femte undersökningen är mer positiva än i den första, från 2002, men sämre jämfört med 2011.

Enligt undersökningen verkar de flesta anse att det akademiska arbetsklimatet är gott. Det finns en öppenhet för nya idéer, nya tankar granskas konstruktivt och rätt person får äran av goda idéer.

– Men var femte menar att samarbetsklimatet präglas av konflikter och misstro, så allt är inte bra, påpekar Joseph Schaller.

Den senaste barometern innehöll också tre nya frågor om arbetsinsatsen.

– HELA 57 PROCENT känner oro för att de inte hinner göra ett så bra jobb som de skulle önska och var tredje oroar sig för att arbetet gör intrång på fritiden samt att kraven blivit större. Detta är framför allt tydligt på Humanistiska och Samhällsvetenskapliga fakulteterna samt på Handelshögskolan.

Oron för omorganisation har ökat. Och 28 procent anser att det finns samarbetskonflikter på arbetsplatsen; vid Humanistiska och Konstnärliga fakulteterna och Gemensamma förvaltningen handlar det om så mycket som en tredjedel av medarbetarna.

Men väldigt många, 78 procent, är nöjda med sitt arbete, även om andelen är något lägre än 2011.

– Samtidigt har antalet missnöjda ökat, från 6 procent förra gången till 12 procent idag.

HUR KÄNNS DET då att gå till jobbet? På den frågan svarade 2011 hela 76 procent att de hade positiva känslor. Den siffran har idag gått ner till 73 procent.

– 11,4 procent känner stark eller viss olust inför arbetet, exakt samma siffra som 2002. Det motsvarar 412 personer och, om man antar att de som inte besvarat formuläret

känner olust i samma grad som de som svarat, handlar det om cirka 700 personer. Arbetet har ju en central plats i de flesta människors liv, att känna olust är därför allvarligt. Känner cheferna till det här och varför händer ingenting i så fall?

Mest olustkänslor har medarbetare vid Konstnärliga fakulteten och Gemensamma förvaltningen.

ARBETSMILJÖBAROMETERN visar också att synen på jämställdhet varierar kraftigt mellan män och kvinnor, konstaterar Joseph Schaller.

– 71 procent av männen men endast 56 procent av kvinnorna anser att karriärmöjligheterna är lika och 74 procent av männen men enbart 46 procent av kvinnorna tror att universitetet har jämlika löner. Att många, med rätt eller orätt, tror att de arbetar i en ojämlik organisation påverkar förstås synen på arbetet i stort.

Hur är det då med förtroendet för olika ledningsgrupper? Precis som i de tidigare barometrarna känner medarbetarna störst förtroende för närmaste chefen; 58 procent tycker att prefekten gör ett bra jobb.

– Förtroendet för att rektor och universitetsstyrelse har fullföljt sina uppdrag har dock gått ner något och ligger nu på 43 respektive 34 procent.

Generellt visar Arbetsmiljöbarometern

»Hela 57 procent känner oro för att de inte hinner göra ett så bra jobb som de skulle önska ...«

JOSEPH SCHALLER

Joseph Schaller har analyserat materialet och Marianne Leffler har varit samordnare.

dock inte på några stora förändringar, påpekar Joseph Schaller.

– Men Göteborgs universitet är å andra sidan inte vilken arbetsplats som helst. Vi har många fina dokument om arbetsmiljö, jämställdhet och likabehandling men varför ser vi då inte några större förbättringar?

Färre svarade

61 procent av medarbetarna svarade på den senaste Arbetsmiljöbarometern.

– Det är färre än förra gången men handlar ändå om 3 666 personer, förklarar utvecklingsledare Marianne Leffler.

FÖRRA GÅNGEN, 2011, svarade drygt 67 procent på Arbetsmiljöbarometern.

– Visst är det en nedgång men så tycks det vara med alla enkätundersökningar idag, förklarar Marianne Leffler som haft en samordnande roll när det gäller alla arbetsmiljöbarometrar sedan 2002.

2015 års undersökning är ungefär hälften så omfattande som de tidigare barometrarna. Men det har alltså inte ökat andelen svarande.

– Jag tror inte att omfånget har så stor betydelse. Den som bestämt sig för att svara gör nog det, även om det tar en del tid.

Nedgången beror bland annat på att de äldsta och yngsta medarbetarna denna gång har svarat i lägre grad än tidigare. Också antalet svarande från Samhällsvetenskapliga och Utbildningsvetenskapliga fakulteterna, UB och Gemensamma förvaltningen, som alltid legat mycket högt, har gått ner med 6–9 procentenheter.

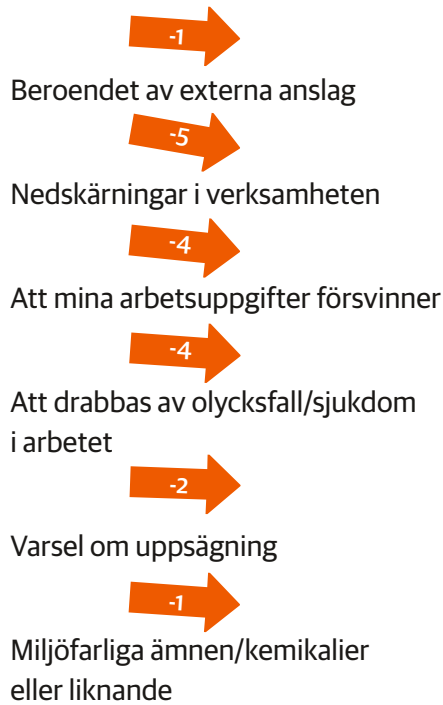
– Även om vi förstas hade önskat fler svarande är resultatet ändå tillräckligt representativt för att vi ska kunna lita på det, påpekar Marianne Leffler.

Fakulteterna och universitetsledningen är de som först fått resultaten presenterade. Sedan kommer de att brytas ner till institutions- och enhetsnivå.

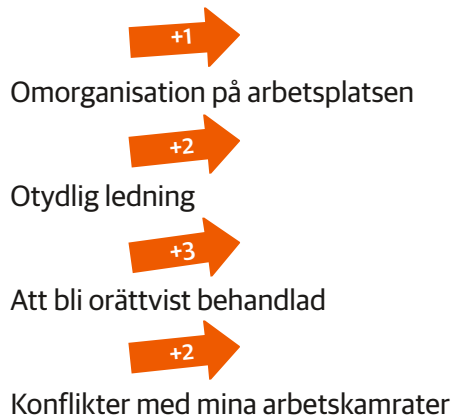
– För att en enhet ska få ett eget resultat måste den ha minst 30 anställda och hälften som svarat. Liksom tidigare år kommer de enheter som så önskar också kunna få stöd i analysarbetet av psykolog Olle Persson.

Vad har hänt sedan 2011?

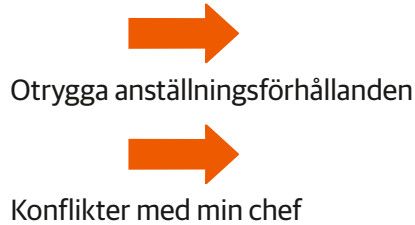
Minskad oro

Ökad oro

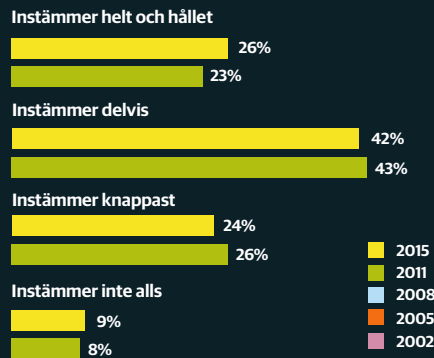
Oförändrat

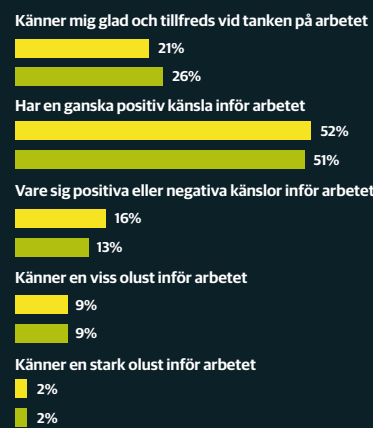
Har du under det senaste året känt speciell oro för någon eller några av följande situationer? (Ny fråga)

Att inte hinna göra en tillräckligt bra arbetsinsats: 57 procent
 Ökade arbetskrav: 33 procent
 Att mitt arbete inkräktar på privatlivet: 35 procent

Hinner ej med att göra ett så bra arbete som jag skulle vilja

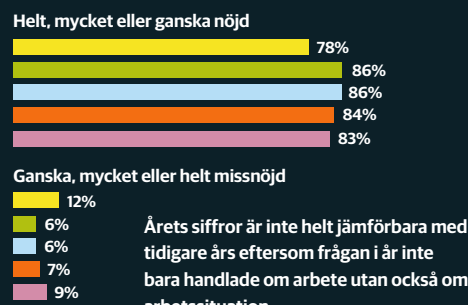
Vilka känslor har du vanligtvis på väg till jobbet?

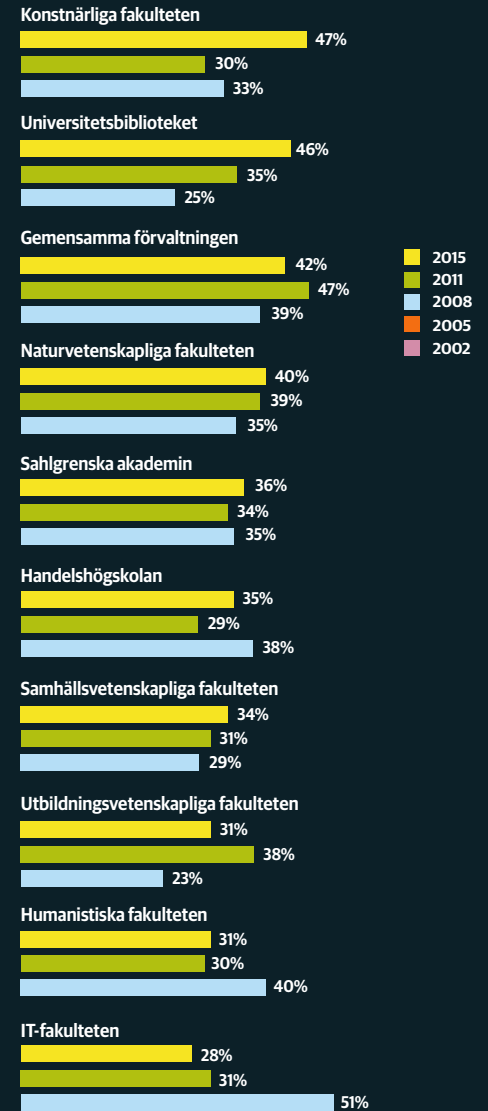
I vilken utsträckning anser du att din arbetsplats kännetecknas av följande?

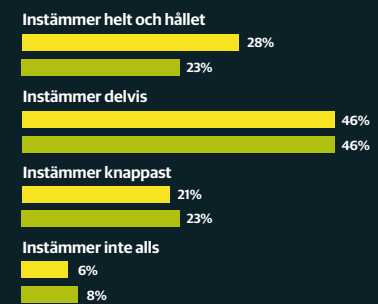
Hur nöjd är du med ditt arbete?

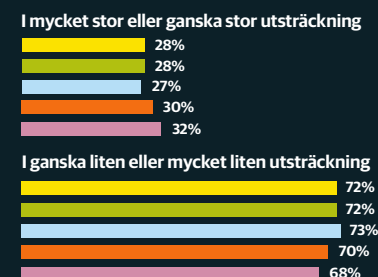
Har du känt oro för otydlig ledning?

Jag får allt fler uppgifter att sköta

Samarbetsvårigheter och konflikter som påverkar arbetet negativt

Trycksak nominerad till designpris

► **Trycksaken** *Professorsinstallationen 2015* är nominerad till Svenska Designpriset i kategorin "Information".

Skriften är en av flera produkter för universitetets akademiska högtider, där designkonceptet sätter guldkant på tillvaron för många strävsamma forskare,

doktorander, medarbetare, gästföreläsare och studenter.

Professorsinstallationskriften är producerad på kommunikationsenheten av formgivaren Kicki Edgren, fotografen Johan Wingborg, projektledaren och ceremonimästaren Marie Lowrie samt tryckeriet Billes. Svenska Designpriset är en tävling i grafisk kommunikation som är öppen för alla.

Vinnaren presenteras den 8 oktober under en prisutdelning på Gothia Towers i Göteborg.

Dags att söka stipendier

► **Doktor Felix Neuberghs** stiftelse ledigförklarar härmed medel för år 2016. Det handlar bland annat om klinisk medicinsk vetenskaplig forskning som bedrivs i den västsvenska regionen och vars huvudsakliga syfte ska vara att förbättra den åldrande människans fysiska livskvalitet.

Mer information finns på www.felixneubergh.se. Du kan även skicka ett frankerat och adresserat svarskuvert till: Doktor Félix Neuberghs stiftelse, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg.

Undervisningsfri dag

► **Nobel Week Dialogue** äger i år rum i Göteborg, ett arrangemang som skapats för att sprida vetenskap till yngre forskare, studenter och allmänhet. Årets

tema är *The Future of Intelligence*. För att så många studenter och medarbetare som möjligt ska kunna delta, har Göteborgs universitets ledning beslutat att hålla denna dag, den 9 december, så långt möjligt fri från schemalagd undervisning.

Nobel Week Dialogue hålls vartannat år i Stockholm och vartannat år i Göteborg. Bakom evenemanget står Nobelprisets mediebolog Nobel Media AB, Carl Bennet AB, Göteborgs Stad, Ericsson, Västra Götalandsregionen och Volvo Group. Registreringen för årets Nobel Week Dialogue startar i oktober. Anmäl dig här: www.nobelweekdialogue.org/.

Ny modell belönar prestation

Från 2016 införs en ny fördelningsmodell på Samhällsvetenskapliga fakulteten som ska vara enkel, tydlig och samtidigt premiera dem som producerar mycket.

Vad konsekvenserna blir på sikt vet ingen. Men tonvikten på prestation kan leda till allt större skillnader mellan olika ämnen, menar professor Peter Dellgran.

DET TOG DRYGT två år men i somras klubbade Samhällsvetenskapliga fakultetsstyrelsen till slut igenom en ny fördelningsmodell som i stort följer universitetsstyrelsens riktlinjer. Modellen innehåller ett basanslag på 65 procent som beräknas på de senaste fem årens tilldelning, samt ett prestationsanslag på 35 procent. I prestationsdelen väger publikationer och antal doktorsexamina lika mycket och en fjärdedel beror på hur mycket externa medel som institutionerna drar in.

– Vi har nu en enkel modell som bygger på allmänt accepterade kriterier, säger dekan Birger Simonsson.

Att den gamla modellen var dålig var de flesta överens om. En stor del av ersättningen baserades på hur många regeringsprofessorer som respektive institution hade.

– Det var ett gammaldags system. Institutionerna måste ha full frihet att få utlysa eller befordra professorer, utan att detta påverkar anslaget.

MEN DEN NYA modellen kritiserats från flera håll, inte minst från JMG och institutionen för socialt arbete. Peter Dellgran och Ylva Donning, som var ledamöter i den dåvarande styrelsen, reserverade sig mot förslaget i sin helhet.

– Fakulteten borde ha gjort en total översyn av basanslaget byggt på förslag om exempelvis antal studenter. På institutioner med stor undervisningsbörda skulle fler behöva mer tid för forskning och därmed skapa en bättre arbetsmiljö, framhåller Peter Dellgran.

Men Birger Simonsson menar att idén att exempelvis ta hänsyn till antalet studenter i basanslaget inte fick något brett stöd.

– Det vi har att fördela är basanslag för forskning och forskarutbildning. Inom utbildning finns det andra incitament.

De största vinnarna i den nya modellen är statsvetenskapliga institutionen och Förvaltningshögskolan. Psykologerna, som blir av med en stor del av sina extra RED10-medel, förlorar kortsiktigt.

PETER DELLGRAN tycker att förutsättningarna för konkurrens på lika villkor sätts ur spel.

– Alla vill ha och behöver externa forskningsmedel, men då måste fakulteten ge alla institutioner lika goda möjligheter att bygga en infrastruktur som gör att de kan konkurrera om dessa medel. Fakultetens uppgift är att ta hänsyn till de skilda förutsättningar som råder mellan olika ämnen och institutioner, men det gör man inte nu.

I REMISSRUNDAN uttryckte flera institutioner oro för att modellen på sikt enbart blir prestationsrelaterad eftersom basanslaget kommer att bygga på de senaste fem årens tilldelning.

– Det är precis det som är meningen, säger Birger Simonsson. Om det går bra för en institution är det rimligt att den får ett ökat rörelseutrymme. Om en institution presterar sämre, får det konsekvenser på sikt.

Peter Dellgran har inga problem med prestationskravet

på 35 procent, men efterlyser en diskussion om vad detta betyder för universitets roll.

– Prestationsdoktrinen är inte evidensbaserad. Vi vet inget om relationen mellan prestationsanslag och framgång i forskningen men däremot vet vi en del om vad som händer när man inför en sådan doktrin i en kunskapsorganisation.

– Fokuseringen på prestation är inte ett isolerat fenomen inom akademien, utan en trend som har dragit in över hela offentliga sektorn. Det finns en ideologisk dimension i sättet att sätta upp mål och formuleringar som är ett utslag för new public management. Men framför allt undrar jag vad det är för slags organisationer vi skapar och vilka beteenden vi premierar? Jag kallar det för incitamentets tyranni. Det finns en föreställning om att detta behövs för annars gör vi inte det som vi förväntas göra. Det tror jag i grunden är fel och kan av många uppfattas som kränkande.

ENLIGT PETER DELLGRAN, som har gjort en egen kartläggning över hur mycket publikationerna har ökat de senaste tio åren, är trenden tydlig: Oavsett ämne eller vetenskapsområde skrivs det allt fler vetenskapliga artiklar i tidskrifter.

– Det innebär att populärvetenskapliga texter och monografier inte har något större värde längre. Vad händer då med vårt uppdrag i samhället och vårt mandat att sprida ny kunskap till alla som jobbar i en viss sektor?

Birger Simonsson håller med om att det är problematiskt med dagens snäva synsätt på mätning.

– Mängd är ju inte lika med kvalitet. Ingen är jätteförtjust i dagens mätsystem, men det är svårt att hitta något bättre. Själv tycker jag att det är svårt att motivera varför det ska löna sig så mycket mer att skriva flera artiklar på samma material än att författa en monografi där man på djupet kan analysera och förklara en bredare problematisering.

Modellen ska utvärderas efter tre år men kan komma att justeras om regeringen förändrar tilldelningen.

ALLAN ERIKSSON

Institut skapar debatt

Den 14 augusti invigdes Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet med närvaro av statsminister Stefan Löfven. Men då hade det redan stormat en del kring institutet sedan ett antal GU-forskare framfört stark kritik i medierna.

– Jag hoppas att detta är inledningen till ett öppet och konstruktivt samtal, förklarar tillförordnade föreståndaren Christer Mattsson.

VI LEVER I ETT polariserat samhälle, både vad gäller socioekonomi, hälsa och värderingar, konstaterar Christer Mattsson, tillförordnad föreståndare som tillsammans med en arbetsgrupp vid GU ska arbeta fram institutets verksamhetsformer.

– Jag har bland annat jobbat som fält-assistent och när man är där, mitt i natten ute bland struliga ungdomar på stan, är det knappast läge att komma med klassanalyser. Lärare, socialarbetare och psykologer behöver verktyg som fungerar i vardagen. Samtidigt krävs att dessa verktyg är grundade i forskning. För om vi är omedvetna om varför vi möter vissa sociala problem i en del områden, eller om att de är vanligare bland vissa grupper, utan att förstå de bakomliggande strukturerna, kommer vi bara att fortsätta upprätthålla det ojämlika samhället. Det är särskilt angeläget när man arbetar med att förhindra rekrytering till grupper som är beredda att använda våld som kan skada samhället och garanterat skada dem själva.

EN AV UTGÅNGSPUNKTERNA för institutet är det så kallade Toleransprojektet, som är den metod Christer Mattsson och hans kollegor startade för 20 år sedan, efter mordet på 14-åriga John Hron i Kungälv. Metoden innebär samtal och undervisning under lång tid mellan lärare och elever.

– Verksamheten bygger på socialpedagogisk praktik, grundad i socialpsykologiska teorier, som bland annat bygger på tanken att varje människa behöver förstå sig själv och det sammanhang hen befinner sig i. För att utveckla denna insikt hos sina elever, bör läraren varken polemiserat, stressa eller avbryta. När eleverna istället får tala till punkt, oavsett hur tokiga idéer de har, uppstår till slut en inre dialog där de själva förstår innebörden av vad de säger. Men det här kan ta tid; ibland får jag kommentarer dagen efter en lektion, ibland tar det några månader. Strax efter invigningen av Segerstedtinstitutet fick jag ett sms från en elev som funderat över ett samtal vi hade för hela åtta år sedan.

Förhållandet lärare-elev är symbiotiskt, menar Christer Mattsson.

– Plötsligt är det eleven som är lärare; för vem kan få mig att förstå vilken värld hon eller han lever i om inte eleven själv? En sak

Christer Mattsson menar att vi måste förstå de bakomliggande strukturerna till varför ungdomar blir extremister.

»När eleverna istället får tala till punkt, oavsett hur tokiga idéer de har, uppstår till slut en inre dialog.«

”

jag har lärt mig under alla mina samtal är att många desperata handlingar i grunden handlar om sökande efter ett sammanhang, att göra sig begriplig och få avsättning för både sociala och ideologiska eller existentiella behov.

TOLERANSPROJEKTET ÄR ETT exempel på en framgångsrik verksamhet som bedrivits under tjugo år, både i Kungälv och i ett tjugotal andra kommuner. Men någon forskning om varför det fungerar finns ännu inte, vilket flera kritiker framfört.

– Många tror att jag sitter på en metod

som alla nu måste använda, men så är det naturligtvis inte. Däremot bygger Toleransprojektet på en metodik som behöver studeras kritiskt, och ju längre man arbetat med något desto enklare är det förstås att avgöra vad som fungerar. Toleransprojektet är en utgångspunkt och ett exempel. Det finns fler exempel, från flera länder, som kommer att bli en del av ett prövande och sökande arbete för att utveckla kunskaper och metoder som i större utsträckning än i dag kan sägas vila på både vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

SEGERSTEDTINSTITUTET är dock inte ett forskningsinstitut, påpekar Christer Mattsson. Uppdraget handlar istället om att främja och sammanställa forskning, hålla seminarier – både interna och externa – samt om att skapa mötespunkter för forskare som vill skriva ansökningar till de medel som regeringen lovat utlysa nästa år.

– Kursen *Identitet, extremism och tolerans*, vilken redan finns som uppdragsutbildning vid Göteborgs universitet, kommer också att utvärderas och förhoppningsvis blir den allmänt sökbar nästa år.

Dessutom ska Segerstedtinstitutet vara aktivt i samhällsdebatten.

– Att straffa ut ungdomar med åsikter som inte passar in i samhällsgemenskapen skapar bara ännu mer hat och avståndstagande. Istället måste vi hitta sätt att balansera diskussionen. Så mer kunskap om hur vi får igång en dialog, det är vad jag hoppas att Segerstedtinstitutet ska bidra med. För att uppnå detta måste både praktiska metoder liksom forskning utsättas för kritik. Dagens problem återfinns både på individ och samhällsnivå och därför är det nödvändigt att uppmärksamma strukturella och materiella faktorer för att förstå hur människor tänker om samhället och framtiden.

EVA LUNDGREN & ALLAN ERIKSSON

FAKTA

Segerstedtinstitutet invigdes den 14 augusti med ceremonier både i Kungälv och i Göteborg. Bland de medverkande fanns statsminister Stefan Löfven, utrikesminister Margot Wallström, högskoleminister Helene Hellmark Knutsson samt Mona Sahlin, nationell samordnare mot våldsbejakande extremism.

Institutets arbetsgrupp består av Christer Mattsson, Robin Andersson, professor Marie Demker, professor Roger Säljö, professor Göran Larsson samt docent Sara Stendahl.

Läs mer på: www.gu.se/omuniversitetet/aktuellt/nyheter, publicerat den 17/8.

Samma placering som förra året

► **Den 17 augusti** släppte Shanghai Jiao Tong University sin årliga rankingslista över världens främsta universitet, som oftast kallas för Shanghai-rankingen. I likhet med de senaste åren hamnade GU i spannet 151-200. Den exakta placeringen för 2015 har räknats fram till plats 160, vilket är en liten förbättring jämfört med förra året.

– Ur en marknadsföringssynpunkt är det roligt att vi ligger bra till. Vi har inget att skämmas över, säger Magnus MacHale-Gunnarsson på sektionen för analys och utvärdering.

Den förbättrade positionen de senaste två åren beror nästan uteslutande på en metodförändring, förklarar han. Indikatorn HiCi, som räknar hur många forskare lärosätet har på Thomson Reuters lista över högt citerade forskare, har kritiserats för allvarliga metodbrister. För två år sedan gjorde Thomson Reuters om metoden, men det har ännu inte fått fullt genomslag för Shanghai-listan.

– Vi kommer att fortsätta stiga något de kommande åren, om inget oförutsett händer.

GU utmärker sig framför allt inom medicin och hamnar i år på plats 45 i världen och på andra plats i Sverige.

På den högt citerade listan har GU tre namn: Björn Dahlöf, Karl B Swedberg och Christopher Gillberg.

– För att stiga på Shanghai-listan krävs inte bara fler på den högt citerade listan utan också fler publikationer i Nature och Science. Men man får inte glömma bort att den här listan är utvecklad för att urskilja världens absoluta toppuniversitet inom främst naturvetenskap, teknik och medicin. Det säger inget om kvalitet i respektive lärosäte, säger Magnus MacHale-Gunnarsson.

LÄSARBREV

Utmana oss i generositet!

Europa genomgår den största flyktingkrisen sedan andra världskriget och politik och samhälle mobiliserar för att lätta drabbade människors börda.

Universiteten är en plats i samhället där diskussionen om politiska problem och möjliga lösningar för att hantera dem kan vara som allra starkast.

Vi på statsvetenskapliga institutionen har valt att göra ett uppdrag och har därför skapat en *Utmaning i generositet*. Vi har uppmanat medarbetare att donera 5-10 procent av sin månadslön till någon organisation som arbetar med att hjälpa människor i nöd. Vi har valt att låta var och en att bestämma vilken organisation de vill stödja för att inte hamna i diskussioner om vilken organisation som är bäst. Responsen har varit över förväntan. Medarbetare har skänkt mellan 100 och 6 000 kronor (anonymt för varandra) vilket totalt blir 107 975 kronor fördelat på följande organisationer: ActionAid, Erikshjälpen, Ingen Människa är Illegal, Läkare utan gränser, Matteuskyrkan i majorna, Radiohjälpen, Rädda barnen, Röda korset, Svenska kyrkan, UNHCR, UNICEF, Worldvision.org's Syrian refugee crisis effort. **Nu vill vi utmana andra institutioner och universitet att göra samma sak och kanske slå oss i generositet!**

Akademiskt system missgynnar kvinnor

Cirka 60 procent av alla som disputerat vid Göteborgs universitet de senaste fem åren är kvinnor. Innebär det att över hälften av alla nya professorer kommer att vara kvinnor om 10-15 år?

– Sambandet är inte så enkelt, förklarar prorektor Helena Lindholm.

ATT DET I HÖG utsträckning är kvinnor som disputerar inom utbildningsvetenskap och vårdvetenskap kanske inte förvånar. Men kvinnor dominerar också inom många andra områden. Vid exempelvis Sahlgrenska akademien är två tredjedelar av alla nya doktorer kvinnor och de dominerar inom exempelvis neurovetenskap, medicin och biomedicin.

– Visst kan det leda till ett ökat antal professorer inom några år, men jag tror inte att vi per automatik kommer att se många fler kvinnliga professorer, förklarar prorektor Helena Lindholm. Jämställdhetsproblematiken är komplicerad, det handlar om en maktrelation som beror på både synliga och osynliga strukturer som vi alla mer eller mindre bidrar till.

BLAND ANNAT TAR det betydligt längre tid för kvinnor än för män att få en anställning som professor efter disputationen. Skillnaden är 10-20 år beroende på ämne, visar en undersökning från Universitetskanslersämbetet. Fredrik Bondestam vid Nationella sekretariatet för genusforskning har, tillsammans med projektassistent Louise Grip, just kommit ut med en forskningsöversikt över hur det står till med jämställdhet och jämlikhet när det gäller forskningsanslag.

– Att kvinnor både söker och får mindre bidrag än män förklaras ofta med att fler män än kvinnor är professorer och att det är professorer som får

forskningsmedel. Det blir en cirkelförklaring: kön, befattning och beviljningsgrad är i själva verket ömsesidigt förstärkande faktorer. Sättet att resonera visar att forskningsfinansiärerna ofta saknar ett genusperspektiv.

KVINNORNA FÅR inte bara färre och mindre externa forskningsmedel än männen. Eftersom basanslagen ofta används till

»Men eftersom akademien har ojämställda villkor redan från början innebär det helt skilda förutsättningar...«

FREDRIK BONDESTAM

Helena Lindholm **Fredrik Bondestam**

medfinansiering, får kvinnorna även en mindre del av dessa, förklarar Fredrik Bondestam.

– Att akademien är en tuff miljö med höga krav, samtidigt som anställningsvillkoren är urusla, gör inte saken bättre. Det hela leder till ett glapp mellan rekryteringsbas och tjänstetillsättning där kvinnor faller bort i högre utsträckning än män.

Det vanligaste sättet att fördela forskningsanslag är efter kollegial bedömning.

– Den allmänna idén är att

detta är en objektiv metod. De studier vi tittat på visar emellertid att kvalitet snarare handlar om vad bedömarna kan enas kring än om något objektivt mätbart. Kollegial bedömning brukar ofta, trots sina brister, beskrivas som det bästa vi har, men det är en föreställning som behöver utmanas.

EFTERSOM bedömningsprocesserna ofta är belagda med sekretess, och gallringsbeslut gör att relevant material inte sparas, är det dock omöjligt att veta om de verkligen fungerar bra, påpekar Fredrik Bondestam. Men flera observationsstudier från Vetenskapsrådet visar att

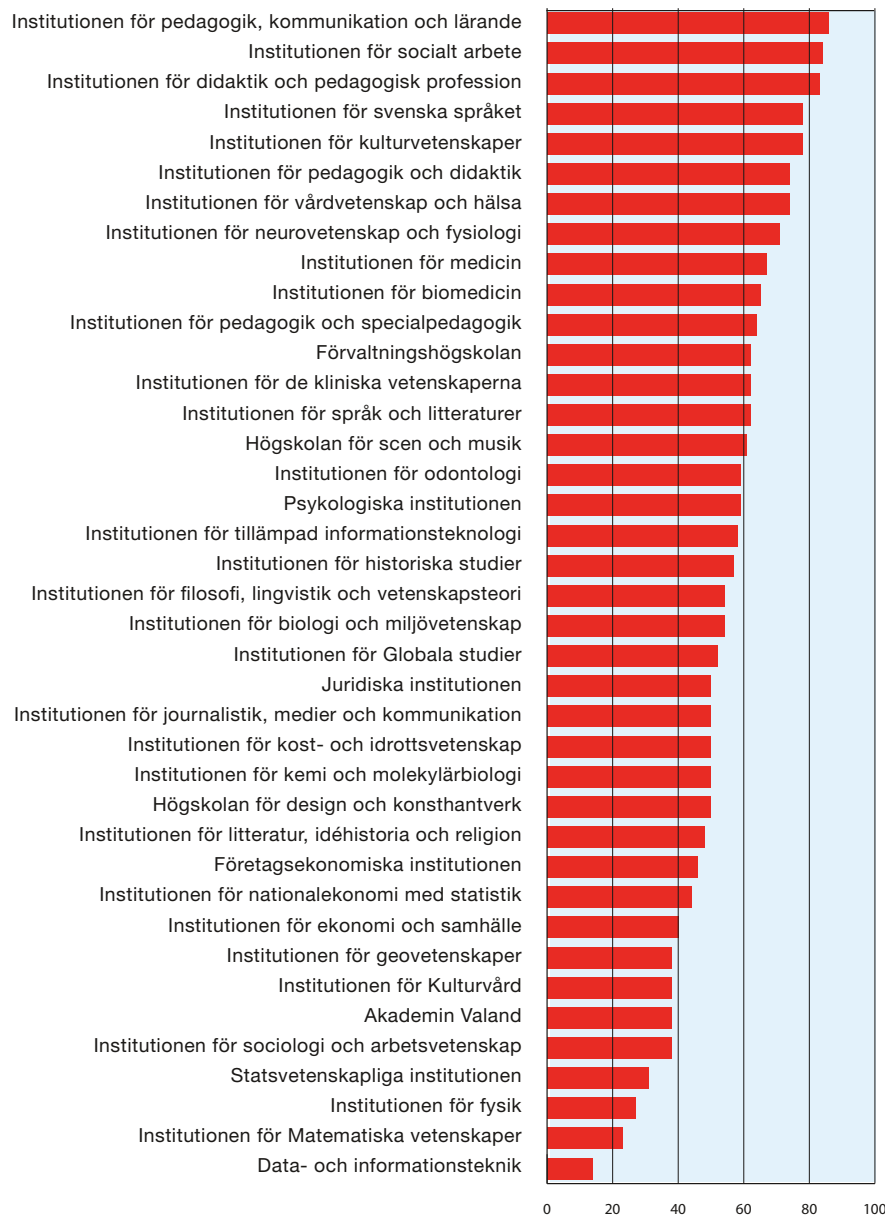
det finns en skevhet i hur olika bedömargrupper resonerar kring kvinnliga och manliga forskare. Män beskrivs exempelvis ofta som excellenta och självständiga medan kvinnor betraktas som mer beroende.

SAMMANSÄTTNINGEN av bedömningspanelerna påverkar också vilken forskning som premieras.

– Tvärvetenskap, genusforskning och annan kritisk forskning är exempel på forskningsfält som ofta bedöms utifrån bristande kompetens i panelerna. Forskningsfinansiärer har en hemläxa att göra här, förklarar Fredrik Bondestam.

För tre år sedan sjösatte Göteborgs universitet ett årgårdsprogram för att stötta kvinnor i karriären. Programmet är ännu

Andelen kvinnliga doktorsexamina per institution i procent (2010–2015)

Under den senaste femårsperioden har antalet kvinnor som disputerat ökat. Det visar GU Journalens kartläggning.

inte utvärderat, berättar Helena Lindholm.

– Förändringar brukar gå ganska trögt inom akademien men åtminstone när det gäller chefer, som rektorer, dekaner och prefeter, är det idag ganska jämställt. Fortfarande ges dock vissa uppdrag, som studierektor, främst till kvinnor. Att det dessutom ofta är kvinnor som har det största ansvaret för familj och hem innebär att det ofta helt enkelt inte finns något extrautrymme för forskning. Jag tror ändå att förändringar är möjliga men det gäller att arbeta långsiktigt och inte ge upp.

Diskussionen om jämställdhet handlar ofta om siffror, exempelvis att andelen kvinnor som får forskningsmedel ska motsvara andelen kvinnor som söker.

– Men det går inte att sätta likhetstecken mellan jämställdhet och lika antal, påpekar Fredrik Bondestam. Jämställdhet förutsätter att alla får forska på lika villkor. Men eftersom akademien har ojämslida villkor redan från början innebär det helt skilda förutsättningar för kvinnor och män att meritera sig. Det är helt enkelt utmanande för många, tror jag, att inse fakta, nämligen att ambitionen att uppnå en neutral bedömningsprocess samtidigt befäster akademins ojämslida villkor. Det krävs en djärv forskningspolitik och ett kunskapsgrundat nytänkande för att komma förbi denna låsning i systemet.

EVA LUNDGREN

FAKTA/JÄMSTÄLLDHET

Nationella sekretariatet för genusforskning har nyligen gett ut översikten *Fördelning eller förfördelning? Forskningsfinansiering, jämställdhet och genus - en forskningsöversikt*, som granskar 118 svenska och internationella publikationer. Författare är Fredrik Bondestam och Louise Grip.

Regeringen har också tillsatt en expertgrupp som ska arbeta med ökad jämställdhet i högskolan. Från Göteborgs universitet ingår Anges Wold och Fredrik Bondestam.

CITATET

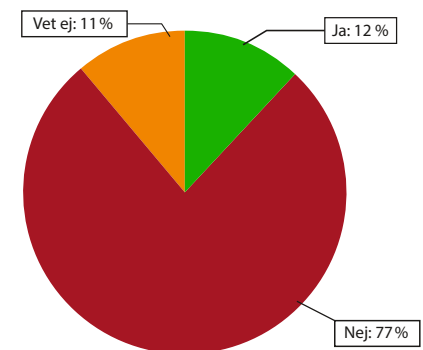
»Idag verkar det vara innovations-intensiva företag som satsar på att ge medarbetarna kreativ frihet snarare än universiteten. Det gäller nu för universiteten att återta initiativet ... I det arbetet är det viktigt att hålla en sak i minnet: den akademiska friheten och det kollegiala styret är ingen lyx. De är förutsättningar för den kreativa miljö vi vill se på våra universitet.«

DET SKRIVER **LARS JOHAN ERKELL**, MICHAEL AXELSSON, ÅKE LARSSON, BENGT OXELMAN OCH SUSANNE PIHL BADEN, SAMTLIGA FORSKARE VID INSTITUTIONEN FÖR BIOLOGI OCH MILJÖVETENSKAPER, PÅ SVD-DEBATT DEN 29 AUGUSTI.

Webbpanelen

Anser du att dagens fördelning av resurser till utbildning, som baseras på genomströmning och antalet registrerade studenter, är ett bra system?

Antal svarande: 60. Urvalet består av 100 anställda utifrån ett slumpmässigt urval på 500.

Över 100 nyanställda

► **Delårsrapporten** visar att GU i år kommer att gå med ett underskott på 30 miljoner kronor. Om den prognosen slår in bryter det i så fall en lång trend av stora överskott.

– Vi får hoppas det. Jag har inte sedan i början av 2000-talet upplevt att GU har gått med underskott, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

Men resultatet har trots allt skrivits ner jämfört med förra årets prognos. Orsaken är ökade externa intäkter med 69 miljoner kronor och höjda statsanslag på 14 miljoner i form av högre prislappar inom humaniora, samhällsvetenskap och lärarutbildningar. Samtidigt har kostnaderna ökat, framför allt på personalsidan, med 116 fler anställda i juni i år jämfört med förra året.

– Det tyder på att man äntligen har börjat anställa lärare och forskare. Kan man hålla det tempot och gärna öka det ytterligare vore det mycket bra. Men själarna ska finnas också och det ta kan ta tid att rekrytera, säger Lars Nilsson.

Vid halvårsskiftet 2015 hade GU ett myndighetskapital på 998 miljoner kronor.

GU blir en stark röst fattigare

I januari nästa år lämnar Bo Rothstein Göteborgs universitet för att bli professor vid Oxford University.

– Att man kan toppa sent i karriären är en av fördelarna med att vara forskare. Men det var de som kontaktade mig, jag trivs alldeles utmärkt här vid statsvetenskapliga institutionen.

BLAVATNIK SCHOOL of Government vid University of Oxford, grundades 2010 tack vare en donation från den amerikanske filantropen Leonard Blavatnik om 75 miljoner pund, alltså cirka en miljard kronor. Denna nätta summa räcker både till anställningar och forskningsmedel och för att verkligen hitta de allra bästa har skolan använt sig av ett internationellt rekryteringsföretag.

– JAG VAR TÄMLIGEN överraskad över att ett universitet som Oxford använder sig av detta slags företag för att hitta lämpliga personer, men när jag mötte Ngaire Woods, som är skolans dekan, svarade hon att om de inte gjort så hade vi inte suttit där och pratat. Och det stämmer förstås. Jag trivs alldeles utmärkt vid GU:s statsvetenskapliga institution och skulle inte kunna tänka mig bättre kollegor, så jag var inte på jakt efter ett nytt jobb.

Bo Rothstein tar fram ett informationshäfte om skolan. Där finns bland annat en bild på en alldeles modern tämligen spektakulär byggnad, helt i glas, mitt bland de ärevördiga tinnar och torn som man annars associerar med Oxford. Får man verkligen bygga så där i en medeltida miljö?

– Det kan man faktiskt fråga sig, det är lite underligt. Hur

som helst så hör Oxford till de främsta lärosätena i världen, inte minst inom statsvetenskap, och jag kommer att få tid att både forska och föreläsa för studenter på master- och forskarnivå. Våra studenter i Göteborg, som kommer från ställen som Borås eller Kungälv, är alla jättebra, men att få diskutera korruption med personer från Nigeria och Tchad, som själva är berörda, känns extra angeläget.

QUALITY OF GOVERNMENT, alltså samhällsstyrningens kvalitet, är det område inom statsvetenskap som Bo Rothstein är expert på. Sverige, liksom övriga Norden, hör till de få länder i världen som nästan är befriade från korruption och annat organiserat maktmissbruk.

– Mitt forskningsområde handlar i grunden om vad som förklarar mänsklig välfärd, vilket i ganska liten utsträckning har att göra med tekniska eller medicinska framsteg. Istället beror mänskligt lidande ofta på dysfunktionella offentliga organisationer, alltså på korruption, nepotism eller vanstyre, och kan man få bukt med det skulle världen bli väldigt mycket bättre.

MEN ATT ÄNDRA på korrupta system är svårt, medger Bo Rothstein.

– Små lutheranska, etniskt homogena länder som varit bra på krig, verkar exempelvis höra till de nationer som idag fungerar bäst. Men man kan ju inte åka till exempelvis Sydafrika och be människorna där ändra på landets historia. Alltså behöver vi visserligen forskning om varför världen ser ut som den gör, men också komma fram till resultat som kan leda till förändring.

Själv har Bo Rothstein aldrig gillat uppdelningen i grundforskning och tillämpad forskning.

– Tre forskare har fått eko-

nomipriset till Alfred Nobels minne inom ämnen som ligger nära statsvetenskap, och alla har börjat inom tillämpad forskning. Douglass C North undersökte varför somliga länder är rika och andra fattiga, John F Nash forskade om hur vi kan undvika kärnvapenkrig och Elinor Ostrom studerade hur människor klarar av att dela på gemensamma tillgångar. Alla började med ett problem som sedan ledde till teorier. Gör man tvärtom, och utgår från sin älsklingsteori, finns risken att man bara uppmärksammar den empiri som stöder det man redan tror sig veta.

Det institut vid Göteborgs universitet som forskar om just dessa frågor, Quality of Government, QoG, grundades 2004 av Bo Rothstein tillsammans med Sören Holmberg. Det är idag, näst efter Världsbanken, världens mest omfattande forskningsverksamhet inom området.

»Alla vill betala för att köra tåg men ingen vill punga ut för rälsen.«

BO ROTHSTEIN

Bland annat publicerar man data om olika samhällssystem som används över hela världen.

– DATABASEN ÄR vårt skyltfönster och tanken är att alla intresserade, var på jorden de än befinner sig, ska få tillgång till uppgifterna i samma stund som vi får in dem. Men det farligaste som kan hända en databas är att den svackar, att informationen inte regelbundet uppdateras. Ingen vill titta på gårdagens väderleksrapport, hur bra den än var, därför är arbetet med databasen av största vikt.

När nu Bo Rothstein lämnar GU måste andra medarbetare ta över QoG.

– DEN HÄR TYPEN av forskargrupper är extremt sårbara för generationsväxlingar och det vanligaste fel forskningsledare brukar göra är att inte lämna över i tid. Just nu befinner sig QoG-institutet i en väldigt stark period med mycket forskningsmedel och många utmärkta medarbetare. Så jag har kommit till den insikten att det bästa jag förmodligen kan göra för institutet är att lämna över ansvaret nu när det fungerar väl. Jag kommer dock att ha kvar ett projekt, *Performance of Democracies*, som får stöd från the European Research Council i ytterligare tre år.

Emellertid har Bo Rothstein valt att inte utse någon efterträdare. Istället kommer institutet att testa ett helt nytt sätt att leda.

– VI KOMMER ATT ha en grupp på 5–7 personer som får ett kollektivt ansvar för QoG, lite som i en bostadsrättsförening. Men det kommer faktiskt inte att skilja sig så värst mycket från hur institutet redan fungerar; det mesta rullar på utan min inverkan, andra personer sköter databaser, konferenser, gästforskare och daglig ledning utan att de behöver prata med mig.

Största bekymret för QoG är att man inte har någon långsiktig finansiering. Institutet lever på externa anslag men får i dagsläget varken pengar från Samhällsvetenskapliga fakulteten eller av Göteborgs universitet centralt.

– ALLA VILL BETALA för att köra tåg men ingen vill punga ut för rälsen. Långsiktighet är helt enkelt inte forskningsfinansierarnas bästa gren. Jag ska diskutera ekonomin med både fakultetsled-

BO ROTHSTEIN

JOBBAR SOM: Professor i statsvetenskap, grundare av Quality of Government Institute, tillsammans med Sören Holmberg.

AKTUELL: Tillträder i januari 2016 en tjänst som professor vid University of Oxford.

ÅLDER: 61 år.

FAMILJ: Fru och två barn, ett barnbarn.

FAVORITFOTBOLLSLAG: En sådan fråga! MFF förstås.

INTRESSEN: Vandring i alperna, skidåkning i Italien, opera (helst i Verona) och segling på Västkusten.

Bo Rothstein har fått jobb i Oxford där han ska forska samt undervisa masterstudenter från hela världen.

ningen och universitetets ledning men vad det kommer att leda till vet jag inte.

Tyvärr är GU ganska dåligt på att prioritera god forskning, menar Bo Rothstein.

– Det bekymrar mig att universitetet inte håller fast vid sin vision som säger att all forskning ska hålla hög internationell standard. RED 10-utredningen gjordes ju just för att undersöka vilka miljöer som håller måttet. Men efter utredningen har det inte hänt någonting, inte med det som fungerar och inte med det som inte fungerar heller.

Bo Rothstein är också känd som samhällsdebattör, nu senast med flera artiklar om det nyinrigda Segerstedtinstitutet. Självt vill han dock tona ner just den bilden av sig själv.

– Jag kommenterar till exempel inte svensk dagspolitik, medverkar aldrig i paneldebatter eller i tv-soffor, jag säger faktiskt nej till det mesta. Men den tredje uppgiften är viktig. Så ett tiotal försynta artiklar om året med några blygsamma kommentarer brukar det kanske bli.

Vad händer om du inte trivs i Oxford?

– Jag kommer i första läget att vara tjänstledig från GU i en termin eller kanske två. Min avsikt är att vara där permanent men det beslutet kommer jag att fatta senare. Jag har aldrig tidigare bott i England men däremot i USA. Särskilt många just engelska vänner har jag dock inte vilket kanske beror på deras ofta dubbeltydiga sätt att uttrycka sig. Så det är väl det enda jag oroar mig för, att jag inte ska förstå vad kollegorna i Oxford säger ...

**TEXT: EVA LUNDGREN
FOTO: JOHAN WINGBORG**

Uppllysning bättre än straff

Istället för hot om straff ska studenterna utbildas.

– I de allra flesta fall handlar det om ren okunskap, säger Sonja Bjelobaba, som tillsammans med andra har tagit fram en ny nätbaserad kurs om akademisk integritet för både studenter och lärare.

Den kursen nås via första sidan i GUL och på PIL:s hemsida.

– IDAG ÄR MÅNGA studenter rädda för att göra fel och fokus på den här kursen är inte bara att utbilda studenterna utan även lärarna. Plagiat är en utbildningsfråga och inte enbart en juridisk fråga. Universitetets uppgift är att introducera studenterna till problematiken och integrera dem i en kultur av akademisk integritet, inte att ställa straff i centrum, framhåller Sonja Bjelobaba, som är systemförvaltare för Urkund och pedagogisk utveckling på PIL-enheten.

En ny policy har nyligen antagits av rektor som tydligare än den förra betonar att plagiering främst är ett pedagogiskt problem. I denna poängteras att det finns två olika nivåer av plagiering. Den första nivån bygger på okunskap, att studenterna helt enkelt inte känner till vad som gäller. Den andra nivån, som är den allvarliga graden, är att om det finns grund för misstanke om försök till vilseledande ska det alltid anmälas av läraren.

Policyn kompletteras med en

Sonja Bjelobaba

handlingsplan där frågan om ansvar tydliggörs för universitetets olika nivåer. Bland annat att institutionen har ett särskilt ansvar för att utbilda studenterna i att förebygga plagiering.

SJÄLVSTUDIERN, som utvecklats av PIL och UB, är indelade i tre olika delar, varav två riktas till studenterna: akademisk integritet och akademiskt skrivande. Studenter som slutför kursen får ett intyg. Den tredje delen riktar sig till lärarna. Den innehåller råd om hur man kan förebygga plagiering, hur man kan använda Urkund samt vad en lärare ska göra om hen upptäcker att en

student medvetet har plagierat i syfte att vilseleda.

– Få lärarledda timmar på universitetet leder ofta till ett ensidigt fokus på ämnet: frågor kring hur studenter förväntas skriva hinner man alltför ofta inte med.

Informationen fokuserar dessutom i hög grad på det tekniska, till exempel vilken referensstil studenter ska använda, medan

»Plagiat är en utbildningsfråga och inte enbart en juridisk fråga.«

de etiska frågorna och kontexten kring att man förväntas skriva på ett visst sätt inom akademien och att de ska undvika plagiat inte tas upp. Förhoppningen är därför att denna kurs får studenterna att inse vad som krävs av dem i akademiska sammanhang och kommer att fungera som ett viktigt led i det förebyggande arbetet.

Att det finns en ganska stor okunskap bekräftas av den enkätundersökning som förra våren besvarades av drygt 3 000 lärare och studenter.

– Lärarna är inte helt överraskande hårdare än studenterna

i bedömningen av vad som är plagiat. De efterlyser framför allt tydliga riktlinjer. Alla anser det vara plagiat att köpa en uppsats på nätet och lämna in den i eget namn eller att ordagrant skriva av text ur en bok och lämna in det i eget namn utan att ange källan. Men det finns en gråzon som orsakar förvirring.

Exempelvis anser 62 procent av lärarna att det är frågan om plagiat när man använder de flesta meningarna från någon annans originaltext, men ändrar ordningen trots att det görs en hänvisning i texten och att ursprungskällan är angiven i litteraturlistan. Nästan hälften av studenterna anser att det inte är plagiat.

GÖTEBORGS UNIVERSITET har länge haft landets lägsta andel fälda studenter i Disciplinnämnden. Det beror inte på att det fuskas mindre, tror Sonja Bjelobaba.

– Många lärare är osäkra på vad som gäller och underkänner hellre studentens uppgift än att anmäla den till Disciplinnämnden, vilket upplevs som jobbigt och krångligt. Det måste bli lättare och tydligare.

ALLAN ERIKSSON

Fortsatt oklart läge på Bioenv

Kommer Bioenv att få en ny prefekt i höst? Det är i varje fall det uppdrag institutionens beredningsgrupp har fått.

Tills vidare går Lars Förlin in som tillförordnad verksamhetschef.

NÄR DEN NYA terminen nu drar igång står institutionen för biologi och miljövetenskap, Bioenv, utan prefekt och proprefekt. Det beror på att dekan Elisabet Ahlberg inte kunnat acceptera valresultatet från den 28 maj som innebär att den dåvarande prefekten, Ingela Dahllöf, fick nästan hundra procentig stöd av valförsamlingen att fortsätta ytterligare en period.

Efter diskussioner mellan dekaner och beredningsgrupp bestämde Naturvetenskapliga fakulteten i början av sommaren att beredningsgruppen

Lars Förlin

får ytterligare ett halvår på sig att hitta ny prefekt och proprefekt.

– Eftersom ingen annan under dessa omständigheter ville ställa upp som prefekt var situationen låst, förklarar beredningsgruppens ordförande Malin Celander, professor i zoofysiologi. Att vi nu har fram till sista december att hitta en ny prefekt ger oss lite respit. Bland annat kommer vi att diskutera annonsering, både internt och externt. Om vi lyckas få fram kandidater kommer val att genomföras i höst, i enlighet med arbetsordningen. Planen att en ny prefekt och proprefekt ska finnas på plats den 1 januari nästa år.

Lars Förlin, professor i zoofysiologi,

har utsetts till tillförordnad verksamhetschef, med en prefekts befogenheter. Han har tidigare varit proprefekt under Ingela Dahllöf.

– Jag tyckte att jag inte kunde säga nej när beredningsgruppen frågade om jag kunde ställa upp. Därför är jag chef tills en ny prefekt tillsatts, men längst till nyår. Det innebär att maskineriet hålls igång ungefär som tidigare. Vi kommer att ha samma interna ledningsorganisation och bland annat hanteras personal- och ekonomifrågor av viceprefekt Ingela Dahllöf.

KONFLIKTEN MELLAN Bioenv och fakultetsledningen, som GU Journalen skrivit om flera gånger, har också inneburit diskussioner om universitetets interna demokrati. Bland annat menar företrädare för Bioenv

att det finns en motsättning mellan linjestyrning och kollegialt inflytande. Exempelvis docent Lars Johan Erkell anser att grundproblemet är universitetets otydliga arbetsordning. Kritiken ledde till att universitetsstyrelsen i våras gav rektor i uppdrag att förtydliga reglerna.

– **FRÅGAN KOMMER** att beredas i samband med den årliga revisionen av arbetsordningen, förklarar Magnus Petersson, planeringsamordnare vid universitetsledningen. Planeringen är än så länge att den ska vara klar i slutet av året men exakt när kan jag ännu inte säga.

EVA LUNDGREN

Marin verksamhet samlas

– Med det nya centrumet blir Göteborgs universitets marina profil tydligare, förklarar föreståndare Lena Gipperth.

Centrum för Hav och Samhälle heter en ny, fakultetsövergripande enhet med uppgift att samla större delen av universitetets verksamhet inom det marina och maritima området.

– Vi kommer att jobba brett med bland annat tvärdisciplinär forskning, förklarar föreståndaren Lena Gipperth.

GÖTEBORGS UNIVERSITET är starkt inom det marina området, bland annat när det gäller kustnära forskning, polarforskning samt forskning om Östersjön. Men det som gör GU speciellt är att intresset för marina och maritima frågor är så brett, menar Lena Gipperth, professor i miljörätt som tills nyligen också arbetat som vetenskaplig koordinator vid Havsmiljöinstitutet.

– På Handelshögskolan finns forskare inom bland annat sjöfart och kustnära turism. Inom humaniora har vi också exempelvis litteraturvetare, historiker och konstnärer som studerar synen på havet i olika sammanhang. Centrum för Hav och Samhälle har därför en styrgrupp med ledamöter från samtliga fakulteter. Att jag, som är samhällsvetare, utsetts till föreståndare är nog också ett sätt att visa att marina

aktiviteter handlar om mycket mer än naturvetenskap.

Trots att Göteborgs universitet är så framgångsrikt inom området har den marina profilen hittills varit splittrad. Exempelvis ligger Havsmiljöinstitutets kansli här, liksom Vattenbrukscentrum väst, Centrum för havsforskning,

randen från två olika fakulteter samarbetar – en verksamhet som nu också förs över till det nya centrumet.

CENTRUMET SKA ÄVEN verka för ökat nyttjande av de marina stationerna samt båtar, samt samarbeta med det så kallade Maritima

»Men det som gör GU speciellt är att intresset för marina och maritima frågor är så brett.«

LENA GIPPERTH

Mare Novum samt Sven Lovén centrum för marina vetenskaper med sina fältstationer på Tjärnö och i Kristineberg.

– ORGANISATIONEN ÄR svår att få grepp om och har därför diskuterats flera gånger. Det nya centrumet innebär att det nu ska finnas en gemensam ingång till den marina verksamheten vid Göteborgs universitet.

Ytterligare en fördel är att det nu blir lättare för forskare och lärare att hitta varandra för transdisciplinära samarbeten, menar Lena Gipperth.

– Ett sådant exempel är pardoktorandskolan, där dokto-

klustret i Västsverige. Det handlar om organisationer, myndigheter och näringsliv inom regionen som identifierats som starka inom sjöfart, livsmedel, turism, bioteknik, energi och havsförvaltning, förklarar Lena Gipperth.

– Men inte minst viktigt är att ett gemensamt centrum kommer att underlätta kommunikation med myndigheter och näringsliv när det gäller frågor som rör havet, exempelvis varför forskning på en liten mollusk kan vara betydelsefull. På samma sätt är det viktigt för forskarna att få en bättre inblick i den faktiska förvaltningen av havet. Därför kommer vi också att starta semi-

narier och andra aktiviteter för att bygga relationer med olika delar av samhället.

Värd för Centrum för Hav och Samhälle är Naturvetenskapliga fakultetens nybildade institution för marina vetenskaper. Liksom andra centrum vid Göteborgs universitet är Hav och Samhälle inrättat på sex år och ska utvärderas efter halva tiden.

**TEXT: EVA LUNDGREN
FOTO: JOHAN WINGBORG**

FAKTA

Centrum för Hav och Samhälle inrättades av rektor den 1 juli 2015. Föreståndare är Lena Gipperth. Följande ledamöter ingår i styrgruppen: Christer Ahlberger, Humanistiska fakulteten; Håkan Eggert, Handelshögskolan; Kerstin Johannesson, Naturvetenskapliga fakulteten; Per Knutsson, Samhällsvetenskapliga fakulteten; Joakim Larsson, Sahlgrenska akademien; Mikael Lind, IT-fakulteten; Tyrone Martinsson, Konstnärliga fakulteten; Arjen Wals, Utbildningsvetenskapliga fakulteten; Michael Klages, föreståndare för Sven Lovén centrum för marina vetenskaper samt Per Hall, institutionen för marina vetenskaper.

Idag är det krångligt för utländska läkare att komma in i det svenska systemet.
– Det gör att många får försörja sig med annat, som att köra taxi, förklarar Henrik Sjövall.

Nytt förslag ska förenkla för utländska läkare

En dörr in kallar Henrik Sjövall ett nytt system som ska ge utländska läkare arbete i Sverige.

– Samtidigt som hundratals läkare går utan jobb råder det läkarbrist i landet. Detta hoppas jag, tillsammans med en ny arbetsgrupp, nu råda bot på.

Men det hela startade med ett seminarium i Almedalen.

TROTS ATT DE skulle göra oerhört stor nytta här, har läkare som kommer från länder utanför EES väldigt svårt att komma in i det svenska systemet. Denna paradox låg bakom ett seminarium i Almedalen som Henrik Sjövall, professor i mag-tarmkanalens fysiologi, var initiativtagare till.

– Jag intervjuade själv nyligen ett trettiotal utländska läkare som sökt till den kompletteringsutbildning som Sahlgrenska akademien ger. Alla fick fulla poäng när det gäller motivation, språk och kompetens. Ändå fanns det bara plats för 16 studenter, som vi visserligen till slut utökade till 20. Men de som inte kommer in på utbildningen får ingen svensk legitimation och måste därför försörja sig på annat sätt, exempelvis köra taxi. Som alla förstår innebär detta en olycka för individen men också en förlust för det svenska samhället, som ju har ett stort behov av duktiga läkare.

Problemet är att det är så krångligt att få svensk legitimation.

– Framför allt råder brist på praktikplat-

ser. Varje kursledare får själv försöka hitta platser och eftersom de konkurrerar med dem som går den ordinarie läkarutbildningen är det inte så lätt.

Också språket är ett bekymmer.

– **UTAN RIKTIGT GODA** kunskaper i svenska är en vidareutbildning tämligen meningslös, menar Henrik Sjövall.

Det han efterlyser är vad han kallar ”en dörr in”, alltså att den utländske läkare som vill börja arbeta i Sverige ska mötas av ett enkelt och genomtänkt system.

– Tanken är att läkaren ska hänvisas till en sida på internet där han eller hon fyller i namn och meriter. Sedan lotsas läkaren vidare i systemet. På ett tidigt stadium får hen en genomtänkt språkutbildning. Praktiken sköts sedan enligt ett boknings-system där vårdgivarnas möjlighet att ta emot matchas med utbildningsbehoven. Istället för att skicka runt folk till olika instanser samarbetar universitetet med regionen, staden och relevanta myndigheter enligt ett bestämt system.

Läkarutbildningen handlar idag ganska mycket om sluten vård, påpekar Henrik Sjövall.

– Men om vi vidareutbildar utländska läkare främst för öppen- och förebyggande vård vore det väldigt värdefullt, inte minst för glesbygden. Dessa läkare skulle verkligen göra nytta i samhället.

Under seminariet i Almedalen medverkade representanter för socialsty-

relsen, arbetsförmedlingen och Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvårdsutskott. Dessutom berättade en pakistansk läkare, Sofia Jamal, om sina erfarenheter från kompletteringsprogrammet vid Göteborgs universitet.

– **SEMINARIET I ALMEDALEN** tror jag fungerade väldigt bra som väckarklocka. Men lika viktigt var samtalet på kvällen där människor från olika områden träffades på ett mer avslappnat sätt. Det ledde bland annat till att rektor Pam Fredman nu fattat beslut om att jag ska leda en arbetsgrupp med representanter från regionen, Göteborgs Stad och andra myndigheter för att förverkliga tankarna med ”en dörr in”.

Utan mötet i Almedalen hade projektet knappast kommit igång, åtminstone inte så snabbt, menar Henrik Sjövall.

– Drömmen är att det om några år blir självklart för duktiga läkare från andra länder att söka sig till Göteborg, därför att vi är bäst i Sverige, kanske till och med i Europa, när det gäller att ordna en bra vidareutbildning som leder till stimulerande jobb. Förhoppningsvis är arbetsgruppen klar med sitt förslag redan nästa år och var kommer vi att presentera det då om inte i Almedalen!

FAKTA: GU I ALMEDALEN

Göteborgs universitet deltog på många olika sätt i Almedalen, bland annat genom nio seminarier på Västsvenska arenan. De ämnen som behandlades var exempelvis: Myter om jämlik vård, Yttrandefrihet för den som betalar, Tabloidmartyrer, Orkar vi jobba till 90? Seminarierna strömmades och finns att se här: www.gu.se/al-medalen.

TEXT: EVA LUNDGREN
FOTO: JOHAN WINGBORG

Litteraturen är full av immigranter

I somras disputerade Fredrik Olsson på en avhandling om hur papperslösa migranter skildras i samtida latinamerikansk litteratur.

Disputationen innebär att han blev doktor vid två lärosäten samtidigt: i Göteborg men också i Sevilla.

DET VAR UNDER sina masterstudier i Cádiz som Fredrik Olsson träffade den forskare, José Manuel Camacho, som sedan skulle bli hans externa handledare enligt ett cotuelle-avtal mellan universiteten i Göteborg och Sevilla.

– José Manuel Camacho hade redan handlett andra doktorander på det sättet och tyckte att det fungerade bra. Avtalet innebär att jag i huvudsak forskat i Göteborg. Men en termin har jag tillbringat i Sevilla, där jag kunnat läsa mer specialiserade kurser än vad som är möjligt här. Den spanska miljön är spännande, filosofiska fakulteten ligger exempelvis mitt i centrala Sevilla, i en gammal tobaksfabrik från 1700-talet. Jag har varit på konferenser och gästföreläsningar, fått nya vänner och en inblick i det spanska universitetssystemet. För mig har arrangemanget alltså varit väldigt positivt.

Men Fredrik Olsson tror att också José Manuel Camacho är belåten.

– Bland annat har han varit här en vecka som gästföreläsare och knutit nya kontakter. Så även om avtalet innebar en del extra pappersarbete, som bland andra rektorn vid universitetet i Sevilla fått skriva under, tror jag att alla inblandade har vunnit på arrangemanget.

FREDRIK OLSSONS AVHANDLING handlar om hur papperslösa migranter i USA skildras i latinamerikansk litteratur från 1990- och 2000-talet.

– Idag finns cirka 11 miljoner papperslösa i USA, de flesta kommer från Latinamerika. Det finns också en lång tradition av litteratur, främst mexikansk, om korsandet av gränsen till USA, liksom film och musik. Ändå har nästan ingen övergripande forskning gjorts på hur de papperslösa skildras i den nutida latinamerikanska litteraturen.

Fredrik Olsson har valt att studera åtta ganska olika romaner skrivna på spanska av författare från Mexiko, Peru, Colombia,

El Salvador och Honduras, både bästsäljare och mer okända verk.

– De författare jag undersöker är inte själva papperslösa, utan flertalet av dem är universitetsanställda och väletablerade i samhället, några i USA, andra i sina respektive hemländer. Deras berättelser är alltså inte självupplevda, istället vill de ge röst åt människor som annars sällan kommer till tals. Skildringarna innehåller dock en del stereotyper, både vad gäller könsroller, etnicitet och materialismen i USA.

»Idag finns cirka 11 miljoner papperslösa i USA.«

FREDRIK OLSSON

FREDRIK OLSSON DELAR in migrationsprocessen i fyra faser: uppbrottet från hemlandet, korsandet av såväl fysiska som symboliska gränser, kontakten med USA samt kontrasten mellan nya erfarenheter och minnena hemifrån.

– Tidigare har latinamerikanska migrantromaner varit ganska nationalistiska och lyft fram drömmen om återvändandet till hemlandet, men idag finns en betydligt större variation. Framtiden i USA skildras allt oftare men också nya, kulturella blandningar såsom spanglish. Trots att romanerna innehåller mycket elände kan de vara roliga också, exempelvis *El Corrido de Dante* av den peruanske författaren Eduardo González Viaña, en parodi på *Den gudomliga komedin*.

För den som själv vill läsa en roman om latinamerikanska migranter i USA rekommenderar Fredrik Olsson *Esperanzas dotter* av mexikanskan María Amparo Escandón.

– Det är den enda av de böcker jag undersökt som är översatt till svenska. Men mest känd i Latinamerika av de åtta författarna är annars colombianen Jorge Franco.

TEXT: EVA LUNDGREN

FOTO: JOHAN WINGBORG

FREDRIK OLSSON

AKTUELL: Disputerade den 5 juni vid Göteborgs universitet och Universidad de Sevilla med avhandlingen *"Me voy pal Norte". La configuración del sujeto migrante indocumentado en ocho novelas hispanoamericanas actuales (1992-2009)*.

BOR: I Björkekärr.

FAMILJ: Sambo.

INTRESSEN: Litteratur, musik, resor, vandring, skidåkning, trädgårdssodling, vegetarisk matlagning.

Mitt i kaos föds omtanke

Klockan fyra varje morgon står en konstnär på stranden och tittar med sin kikare ut över Egeiska havet. Han räknar antalet båtar som dyker upp vid horisonten och sms:ar sedan till volontärerna i byn att vara beredda med vatten och andra förnödenheter.

- Katastrofen på Lesbos är total. Men det fantastiska är att mitt i allt kaos vill de flesta människor ändå hjälpa till, förklarar Anja Franck.

SEDAN I VÅRAS är Anja Franck anställd som lektor vid institutionen för globala studier. Det är första gången hon har ett fast arbete, berättar hon, medan hon plockar undan papper och böcker på bordet i sitt arbetsrum. Telefonen ringer och lite stressat tackar hon nej till medverkan i ett tv-program om flyktingsituationen.

Jag kikar in i en papplåda på golvet, som visar sig innehålla kläder, skor, blöjor och

pulvermjölk som snart ska skickas till flyktingarna på Lesbos. Medan jag undersöker ytterligare en låda förklarar Anja Franck att hon rört sig ovanligt snabbt framåt i akademien.

- Det kanske beror på att jag hade gjort så mycket annat innan jag började här: jobbat natt på kafé, diskat på löpande band i ett storkök, ägnat mig åt politik samt försörjt mig som jonglör och eldslukare. Studenten tog jag först som 29-åring. Men när jag väl bestämt mig för att läsa utvecklingsstudier vid universitetet, och plötsligt satt där med alla otroligt intressanta

nyköpta kursböcker i knät, då kände jag att detta var något magiskt som jag verkligen ville ägna mig åt.

PÅ BORDET LIGGER en liten exotisk mask, på väggen hänger en karta över Malaysia. Och Anja Franck förklarar att hon nog hade fortsatt med utvecklingsstudier om hon inte kommit i kontakt med Claes Alvstam som inspirerade henne att läsa ekonomisk geografi.

– Han fick oss studenter att förstå platsens betydelse för ekonomisk utveckling; varför företag samlas där de gör, vad som

exporteras varifrån och vilken betydelse en hamn kan ha. Denne obstinate och underbart provocerande lärare fick jag sedan som handledare under mitt avhandlingsarbete. Och vilken oändlig betydelse han haft gick upp för mig när jag för ett par år sedan slet med en forskningsansökan. Jag nästan skrek av frustration när jag alldeles för sent insåg att den skulle in klockan fem samma dag. Då lade min sjuåriga dotter handen på min axel och sade: ”Vi kanske ska ringa Claes ...”

Det land Anja Franck forskat mest om är Malaysia. Hennes doktorsavhandling

handlade om malaysiska kvinnors manövertrymme på arbetsmarknaden inom ramen för en exportorienterad ekonomi.

– Jag har alltid fått mycket hjälp av de människor jag arbetar tillsammans med ute på fält. En av mina tolkar, Zul Affan bin Ramli, bjöd jag på min disputation i januari 2012 eftersom jag inte hade klarat mig utan honom.

MEN ANJA FRANCK har också studerat burmesisk migration till Malaysia, inte minst situationen för papperslösa.

– Papperslös är dock en konstig term, det finns få som har så många dokument, stämplor och tillstånd som de migranter jag träffat i Malaysia, det är bara det att de inte har rätt handlingar. Men att ha fel papper gör människor oerhört utsatta; blir de sjuka kan de inte gå till doktorn och eftersom den som befinner sig illegalt i Malaysia straffas hårt, måste de hela tiden röra sig i skuggorna. Det hela är ganska absurt eftersom landet inte skulle klara sig utan sina migranter, precis som Sverige behöver invandrare som håller igång välfärden.

Forskning i fält är beroende av olika möten. Att Anja Franck fick upp ögonen för de burmesiska migranterna berodde bland annat på en burmesisk servitör som hon råkat träffa på ett kafé. Det visade sig att han var utbildad ekonom och att han hade mycket att berätta, vilket i sin tur ledde till ett nytt forskningsintresse.

– Rädslans geografi är ett intressant forskningsämne. Människor rör sig nämligen olika i stadsrummet beroende på vilka de är. När de burmesiska migranterna och jag skulle äta på kvällarna ville jag sitta där det var upplyst och mycket folk, medan de, som var oroliga för polisen, valde skumma bakgator. Människors legala status påverkar de beslut de fattar, i stort som i smått.

Att leva tillsammans med papperslösa på samhällets botten i ett fattigt land är jobbigt på många sätt.

- MAN DRABBAS AV magsjuka, får vänta på bussar som aldrig kommer och är ofta rädd. När man ska iväg någonstans och sitter bak på en motorcykel kan man plötsligt kastas in på en annan väg för att undkomma polisen. Men samtidigt är alla möten med människor så extremt stimulerande att de sedan, när man är hemma igen, känns svåra att vara utan.

Och det händer roliga saker också, påpekar Anja Franck.

– I höghusghettot i George Town, Penang, sitter migranterna inne när de inte jobbar, eftersom de inte vågar gå ut, och tittar om och om igen på samma piratkopie-

rade romantiska komedier. När jag hade sett Mamma Mia kanske tjugo gånger bestämde jag mig för att gå till torget och köpa några cd-skivor. När jag kom tillbaka frågade min burmesiske tolk om jag kunde dansa. ”Det kan väl alla”, svarade jag. Det hela ledde till att jag, i typ 46 graders värme, i ett rum utan fläkt, höll en danskurs för ett antal papperslösa burmesiska kvinnor till tonerna av Madonnas Vogue.

»Migration går nämligen inte att stoppa, människor kommer alltid att korsa gränser.«

NÄR ANJA FRANCK är i Malaysia bor hon alltid hos en speciell familj som hon lärde känna redan 1995. Hon har också varit där med man och barn för att de ska förstå den miljö hon forskar i.

– Så när jag är på en forskningsresa vet familjen vilka jag umgås med och barnen skickar små hälsningar. Och Skype har betytt mycket för oss föräldrar som jobbar långt hemifrån när det gäller att hålla kontakt, både med familjen och med vänner.

Men att Anja Franck i somras besökte Lesbos beror på ett annat forskningsprojekt, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond, som handlar om relationen mellan migration och korruption i Malaysia och Grekland. För även om det finns gott om beskrivningar av hur flyktingar måste muta poliser och vakter för att ta sig över gränsen är detta ett ämne som knappt hanterats inom forskningen.

– Korruptionsforskning handlar oftast om förhållandet stat–medborgare, det finns nästan ingenting om relationen stat–icke-medborgare. Men det som är så underbart med att vara forskare är att man hela tiden lär sig saker från andra områden än det egna. När det gäller korruptionsforskning har jag exempelvis fått jättemycket hjälp av forskare på Quality of Government-institutet, och att det finns människor som kritiskt engagerar sig i andras arbete är fantastiskt.

LESBOS HAR ETT FÖRE detta interneringscentrum, byggt för 800 personer. Där trängdes 2 500 människor när Anja Franck reste hem.

– Trots att befolkningen inte har en chans att ta emot alla på ett bra sätt ville nästan varje människa jag träffade hjälpa till, både poliser, kustbevakning och vanligt folk. Medierna har under lång tid fokuserat på dem som tycker att Sverige och Europa bör stänga sina gränser. Men nu börjar en annan berättelse komma fram, om alla volontärer som lagar mat, samlar in kläder, kör transporter och öppnar sina hem för flyktingar. Jag som i månader tjatat om

ANJA KARLSSON FRANCK

JOBBAR SOM: Universitetslektor vid institutionen för globala studier.

AKTUELL: Med forskningsprojektet *Migration och korruption: "Securitization", inre gränskontroll och vardagskorruption i Malaysia och Grekland* som finansieras av Riksbankens Jubileumsfond.

FAMILJ: Maken Lasse, döttrar på 15 och 9 år.

ANDRA VIKTIGA PERSONER: Mina föräldrar som lärde mig att tro på rättvisa, att följa min magkänsla och att lita på mitt intellekt. Min syster och mina vänner.

ÅLDER: 41 år.

BOR: I Källtorp.

SENAST LÄSTA BOK: *Den fantastiska berättelsen om fakiren som fastnade i ett Ikeaskåp* av Romain Puértolas.

FAVORITMAT: Indiskt.

FAVORITDRYCK: Julmust.

FAVORITFOTBOLLSSLAG: IFK Göteborg. Lätt.

INTRESSEN: Familjen, både hemma och storfamiljen i Malaysia. Gillar musik, främst svensk rock och punk men är annars allätare. Tävlrar i boule, jonglerar men har slutat med eldslukning.

flyktingkatastrofen tycker att det är ganska skönt att inte behöva göra det längre, eftersom det nu finns fullt med andra engagerade människor som tar över.

För debatten om hur vi kan hejda invandringen sliter sönder vårt samhälle, menar Anja Franck.

– Migration går nämligen inte att stoppa, människor kommer alltid att korsa gränser, av politiska, ekonomiska eller andra skäl. Det vi borde diskutera är istället hur vi ska organisera migrationen på bästa sätt. Att tro att västvärlden kan plundra hela kontinenter och sedan bara se på när samhällena faller sönder är cyniskt.

ETT SKÅL TILL att så många flyktingar måste stanna på Lesbos är att de måste lämna sina fingeravtryck i det så kallade EUODAC-systemet. Dessutom har Lesbos, liksom andra grekiska öar, fått mycket begränsad hjälp av omvärlden att hantera det stora antalet flyktingar som just nu kommer.

Samtidigt som fokus i debatten ligger på antalet personer som flyr har forskarna en viktig roll att beskriva människorna bakom siffrorna, menar Anja Franck.

– Flyktingar beskrivs ofta antingen som terrorister eller som offer. Men även om man inte får glömma den strukturella underordning som många flyktingar lever i, har de alla olika bakgrunder och strategier. Jag har träffat få människor som är så kreativa och öppna för olika lösningar som migranter, de är inga hjälplösa offer.

För Anja Franck är det viktigt att skriva artiklar som, även om de är akademiskt korrekta, ändå har ett levande språk. Så när hon sitter hemma med allt material hon ska gå igenom gäller det att åter få fatt på atmosfären från fältarbetet.

– **PÅ ENA SIDAN I** min garderob har jag vanliga t-tröjor och jeans som jag använder till vardags. Men på den andra sidan finns helt andra plagg: malaysiska och burmesiska folkdräkter, ett antal skjortor som passar i 40-gradig värme, samt kläder jag fått i present. Och ibland när jag ska jobba tar jag på mig något från den där andra sidan, kanske en tunn skjorta, för att komma i stämning och återuppleva känslan av hur det är i de länder jag just skriver om.

Telefonen ringer, snart är Anja Franck upptagen i ytterligare ett samtal om flyktingkatastrofen.

– Trots att jag nu är anställd känner jag mig inte riktigt hemma i finrummen på universitetet. Jag har många helt fantastiska kollegor, men på fritiden umgås jag oftast med andra sorters människor. Min man är musiker och även om jag inte själv spelar så älskar jag att lyssna. Och mina empiriska studier visar att av alla folkslag i världen är hårdrockare nog de trevligaste, så att hänga med dem i olika länder hör till det jag gillar allra bäst.

TEXT: EVA LUNDGREN

FOTO: JOHAN WINGBORG

Bäst när det blåser som mest

Till vardags är hon professor i psykologi men få känner till hennes stora passion i livet: att segla så snabbt och hårt som möjligt. I somras kom hon och hennes partner Johan på andra plats i VM i Holland.

– Det är få som förstår vilken liten racingmaskin vi har, säger Malin Broberg och ler stort.

INFÖR DEN TREDJE och sista tävlingsdagen i Bruinisse, i södra Holland, ligger Malin Broberg och Johan Röök riktigt bra till. Av totalt 67 båtar i klassen är de tvåa. De vet att chanserna är goda bara det är stark vind. Men när de kommer ner till hamnen på morgonen blåser det inte en pust, den stora saltvattensjön ligger helt spegelblank. Tävlingsarna skjuts upp.

– Då var vi väldigt nervösa. Hur ska det här gå? Vi vankade fram och tillbaka, badade, snackade med andra. Men sedan plötsligt kom det rejält med vind och då gällde det att göra sig i ordning snabbt, berättar Malin.

DE HAMNAR ETTA på första tävlingen men i den andra glider de iväg lite för snabbt över startlinjen med resultatet att de blir diskade. Det tredje och avslutande heatet vinner de men det räcker inte hela vägen, två poäng skiljer ettan från tvåan. Men silverplatsen är säkrad. Första pallplatsen hittills.

– Det kändes lite motigt att vara så nära, men vi var ändå väldigt glada för att vi hade seglat så bra och visade att vi var snabbast i hård vind.

Det Malin gillar med jolleklassen, som kallas för RS 500, är att det är en modern, lätt och snabb båt.

– Att segla den är en utmaning. Den är oerhört fysiskt krävande men fördelen är att man inte behöver vara så stor och tung. Mycket handlar om smidighet, teknik och taktik. Samtidigt är den svår att hantera och kapsejsar lätt, om man inte har full koll.

MALIN FRAMHÅLLER ATT klassen är en av de mest jämställda i seglarvärlden. Kvinnor kan både vara rorsmän och gastar eller både och.

Malin och Johan bytte plats i båten för några år sedan. De upptäckte att det gick lite snabbare när Johan med sin längd på 188 cm lättare kunde balansera båten och Malin tog rodret.

Segling har varit en del av Malins liv ända sedan hon som åttaåring lärde sig segla optimistjolle.

– Man är ute och så nära vattnet. Det är en frihetskänsla som också innebär att man måste behärska all teknik och elementen: vinden och vågorna. Jag gillar när det blåser mycket och när det är tuftt, lite strapatst.rikt.

HON BÖRjade TÄVLA, så småningom på elitnivå. Valde seglarymnasiet i Lerum och ville därefter satsa på en idrottskarriär, men när hon inte fick tillräckligt med sponsorer bestämde hon istället att börja läsa psykologi.

Efter många års uppehåll och familjeliv

MALIN BROBERG

YRKE: Professor i psykologi.

BOR: I Mölndal.

FAMILJ: Särbo Johan och barnen Julia, 17 år, och Joel, 13 år, och hela släkten.

MOTTO: "Ta vara på livet och människorna omkring dig! Eller 'Yolo', som ungdomarna säger".

TÄVLAT: 10 gånger i VM (4 i E-jolle och 6 i RS 500).

med barn skedde en livsomställning som gjorde att hon började längta efter seglingen igen. För sju år sedan skiljde hon sig, träffade Johan Röök, som hon kände från seglingen. De blev tipsade om att prova en ny typ av jolle och slog till på en gång. Sedan dess har de tränat stenhårt, ett par gånger i veckan, ända från mars.

MALIN FRAMHÅLLER vikten av att ha en fritid. När hon seglar släpper hon tankarna på arbetet helt och på köpet får hon en massa träning. Likheterna mellan de två världarna är större än man kan tro.

– Det är känslan av att klara av något som först kändes omöjligt. Att våga tro att det ska gå vägen. Men man måste också stå ut med alla pass i regn och iskyla. Så är det också i den akademiska världen. Du samlar in stora datamängder, skriver artiklar, får sura kommentarer och tar nya tag. Du måste ha lätt för att tycka att vissa saker är roliga och stimulerande.

I seglingen, som i all elitidrott, är marginalerna små. Den taktiska planeringen avgörande. Samspelet. Varje litet misstag kan kosta tid och placering.

– Alla gör misstag, även de allra duktigaste. Det handlar om att minimera sina misstag men ändå segla så fort och aggressivt som möjligt.

Vad är nästa mål?

– VM går i Tyskland nästa år. Då ska vi försöka komma högst upp på pallen.

TEXT: ALLAN ERIKSSON
FOTO: JOHAN WINGBERG

Yttrandefrihet i fokus på Bokmässan

I år gör Göteborgs universitet en storsatsning på Bokmässan. Rekordmånga miniseminarier kommer att hållas i en egen universitetsgemensam monter. Huvudtemat är yttrandefrihet, med anledning av att den svenska tryckfrihetsförordningen nästa år fyller 250 år.

MEN FIRANDET AV tryckfrihetsförordningen smygstartade redan på Mediedagarna i Göteborg i mars, förklarar Bodil Tingsby, projektledare för Göteborgs universitets satsning Global Free Speech.

– Det finns en stark vilja hos universitetets ledning att profilera både forskningen och det stora engagemanget kring yttrandefrihet, som berör många olika områden vid universitetet. Och vilken arena kan vara bättre att lyfta dessa frågor på än Bokmässan, som besöks av mediemänniskor och andra läsande personer från hela landet?

Hoten mot demokrati och yttran-

GLOBAL FREE SPEECH

defrihet ökar i en värld där budskap med blixstens hastighet sprids globalt, påpekar Bodil Tingsby.

– Hoten och våldet mot karikatyrtecknare är ett exempel på hur komplexa dessa frågor blivit. För inte så länge sedan fanns tecknarna och tidningsläsarna i samma kultur och miljö, ironin gick fram eftersom man delade kontext och grundvärderingar. Idag är det inte alls säkert att den som ser en karikatyr är en del av dess sammanhang. Men just för att samhället blivit mer komplext är det extra viktigt att stå upp för yttrandefriheten.

Det handlar om etik och moral, men också om möjligheten att göra sin stämma hörd. Och skilda grupper i samhället har olika möjligheter, påpekar Bodil Tingsby.

– Vår tryckfrihetslagstiftning handlar om att dels öppna upp för den fria debatten, dels skydda den enskilda individen. Det är en svår balansgång som hör hemma i forskningen och studierna på ett universitet.

HELA 16 PROGRAMPUNKTER på Göteborgs universitets scen kommer att handla om yttrandefrihet. Till de frågor som ska diskuteras hör kriserna i Mellanöstern, yttrandefrihetens gräns, vikten att inte låta sig tystas samt vem som syns i medierna. Bland de många medverkande märks Bo Rothstein, Göran Rosenberg, Maria Edström, Cecilia Uddén och Jonathan Falck.

– När frågor om demokrati och yttrandefrihet lyfts på olika arenor, där forskare från skilda delar av universitetet möter både varandra och andra

människor, kanske diskussionen kan ledas in på helt nya, oväntade vägar.

Att Sverige har världens äldsta tryckfrihetsförordning är något vi borde vara stolta över, menar Bodil Tingsby.

- MEN FAKTUM ÄR att det var en finsk präst, Anders Chydenius, som lyckades genomdriva lagen. Så även Finland, som då var en del av Sverige, kan ta åt sig äran.

Bokmässan äger i år rum 24–27 september. Förutom yttrandefrihetsfrågor kommer Göteborgs universitet att bjuda på andra programpunkter, exempelvis om litteraturens värde, om Gamlestadens förändring och om hur man kan tolka film för synskadade. Dessutom medverkar Göteborgs universitet i seminarieprogrammet.

EVA LUNDGREN

För mer information, gå in på: www.gu.se/bokmassan.

Mars – inte så olikt jorden

Precis som på jorden påverkas också landskapet på Mars av väder och vind. Det visar ny forskning som i somras presenterades i den prestigefulla tidskriften *Nature Communication*.

Bakom artikeln står bland andra Andreas Johnsson, en av Sveriges få Marsforskare.

DEN HETER ISTOK, den speciella krater på Mars som geomorfologen Andreas Johnsson ägnat särskild uppmärksamhet på senare år.

– Jag hittade kratern mest av en slump. Jag hade gärna gett den ett svenskt namn men International Astronomical Union bestämde att den skulle namnges efter en stad i Kosovo. Jag är ändå ganska nöjd. Istok betyder vattenkälla, vilket känns passande eftersom det som är så spännande med kratern, som bara är mellan 200 000 och 1 miljon år gammal, är att den har spår av flytande vatten.

Tidigare trodde forskarna att de största landskapsförändringarna skedde för miljarder år sedan då klimatet var annorlunda och vatten fanns på ytan i stora mängder. Det mer sentida landskapet på Mars ansågs näst intill oföränderligt.

FOTO: JOHAN WINGBORG

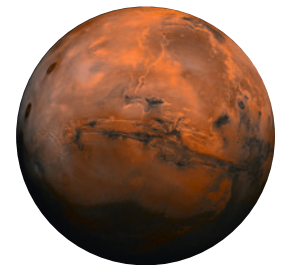
Kratern Istok har bäckraviner som tyder på rinnande vatten, förklarar Andreas Johnsson.

Men den forskning som bland andra Andreas Johnsson nu presenterar visar tvärtom att landskapet ändras beroende på planetens lutning.

- EFTERSOM MARS inte har någon stabiliserande måne vickar planetens rotationsaxel betydligt mer än jordens. Det får klimatet att växla mellan istider med utbredda glaciärer och perioder mer lika det vi ser idag. Paradoxalt nog innebär en istid på Mars att polerna blir varmare; när

polaxeln lutar mer vänds polerna mot solen. Vattnet som idag ligger bundet i polarisar kommer då att sublimera och falla ner som snö på lägre latituder och bilda glaciärer. Våra studier visar både att Mars har tjockare snötäcken under gynnsamma perioder och att det förekommit i flytande form betydligt senare än forskarna tidigare trott. Det innebär att Mars, med 120 000 års mellanrum, får ett klimat som mer liknar jordens.

Människan har ju ännu inte lyckats

ta sig till Mars. Att forskarna ändå lär sig alltmer om planeten beror på satelliter och sonder som tar foton och skickar hem.

– Foton har idag en hög upplösning på 25 cm per pixel vilket ger en utmärkt bild av landskapet.

Sedan kan fotona jämföras med liknande områden på jorden, exempelvis Svalbard. Eftersom bäckraviner där bildas av is som smälter och drar med sig slam av lera, stenar och sand, kan man tänka sig att samma sak hänt på Mars.

Att Mars periodvis liknar jorden, skulle det kunna innebära att planeten också haft liv?

– Spår av liv skulle förstås innebära en sensation. Men än så länge har vi inga sådana resultat, förklarar Andreas Johnsson.

EVA LUNDGREN

Läs artikeln här: www.nature.com/ncomms/2015/150623/ncomms8543/full/ncomms8543.html.

Hur du använder nätet avslöjar din personlighet

Öppen och kreativ? Då ägnar du sannolikt mycket tid framför datorn, både på jobbet och när du är ledig.

Det finns nämligen ett samband mellan personlighet och internetanvändning, visar en studie från Centrum för konsumtionsvetenskap.

SAMBANDET SER DOCK inte ut så som du kanske tror.

– Tidigare har det funnits en uppfattning om att stora internetanvändare är ganska introverta, kanske lite nördiga. Men allteftersom teknikutvecklingen gått framåt har detta ändrats. Idag finns ju fullt med sociala aktiviteter på nätet där man förväntas berätta ganska öppet om sig själv. Hela vår livsstil har blivit digitalt mobil, konstaterar John Magnus Roos, forskare vid Centrum för konsumtionsvetenskap. Tillsammans med Oscar Westlund, institutionen för journalistik, medier och kommunikation, har han använt data från 2014 års nationella SOM-undersökning för att studera hur personlighet och internetanvändning hänger ihop.

– ”The big five” kallas de personlighetsdrag som brukar användas i personlighetstest. Det handlar om öppenhet, utåtriktning, emotionell stabilitet, samvetsgrannhet samt om samarbetsvillighet. Oftast används sådana här tester vid anställningsintervjuer eller hälsokontroller, men

vi tycker att de är intressanta för konsumtionsforskning också.

Genom att ställa två frågor för varje personlighetsdrag har forskarna fått fram tio påståenden som respondenterna fått ta ställning till.

John Magnus Roos

– Vi mäter exempelvis egenskapen öppenhet genom att fråga om man anser sig ha livlig fantasi samt om man har många estetiska intressen. Egenskapen samvetsgrannhet kommer vi åt genom att fråga hur noggrann man är i sitt arbete samt om man uppfattar sig som lat. Sedan har vi jämfört respondenternas personlighet med vad de säger att de gör på nätet.

DET MEST TYDLIGA sambandet är mellan öppenhet och stor aktivitet på nätet, förklarar John Magnus Roos. Öppna och utåtriktade personer med många intressen använder internet till det mesta, vare sig det handlar om bankärenden och mejl eller om att spela spel och titta på tv-serier.

Personer som använder internet mycket uppfattar sig också som ganska lata.

– I början märkte vi även ett visst samband mellan låg grad av välvil-

»Att vi människor generellt blir vänligare med åren är något vi bör inkludera ... «

JOHN MAGNUS ROOS

lighet och hög användning av sociala medier, vilket skulle kunna förklara alla nåthatare. Men när vi korrigerade för ålder visade det sig att det sambandet försvann. Att vi människor generellt blir vänligare med åren är något vi bör inkludera när vi exempelvis undersöker hur internetanvändandet påverkar viljan att samarbeta.

DET FINNS FLERA skäl till varför det är viktigt att veta hur olika människor använder internet, menar John Magnus Roos.

– För näringslivet är det förstas betydelsefullt att få kunskap om vilka kunder de kan nå via nätet. Men också för en demokrati är det avgörande att ta reda på hur människor tar del av exempelvis jobblaterade funktioner eller samhällsinformation.

Kunskapen kan också få desinger och produktutvecklare att inse att teknik måste göras tillgänglig även för dem som kanske är lite reserverade och inte genast hoppar på allt som är nytt.

– Förutom att vara forskare jobbar jag också på designbyrån Verryday i Stockholm. Det är som att vara i skilda världar: där hör jag till dem som använder internet minst, medan här, vid universitetet, ligger jag nog över snittet när det gäller nätaaktiviteter.

ATT FORSKA OM sambandet mellan personlighet och konsumtion är ovanligt, förklarar John Magnus Roos.

– Jag känner faktiskt inte till någon annan som gör det, märkligt nog, konsumtion är ju en viktig del av vårt dagliga liv. Tidigare har jag undersökt shoppaholics samt sambandet mellan personlighet och val av bil. Framöver skulle jag vilja utveckla ännu fler konsumtionsrelaterade personlighetsinstrument.

EVA LUNDRÉN

FAKTA

Studien *Personlighet och internetanvändning* finns publicerad i SOM-institutets bok *Fragment*. Boken finns tillgänglig på www.som.gu.se.

DOKTORS PROMO TIONEN 2015

För mer information se kalendariet i medarbetarportalen

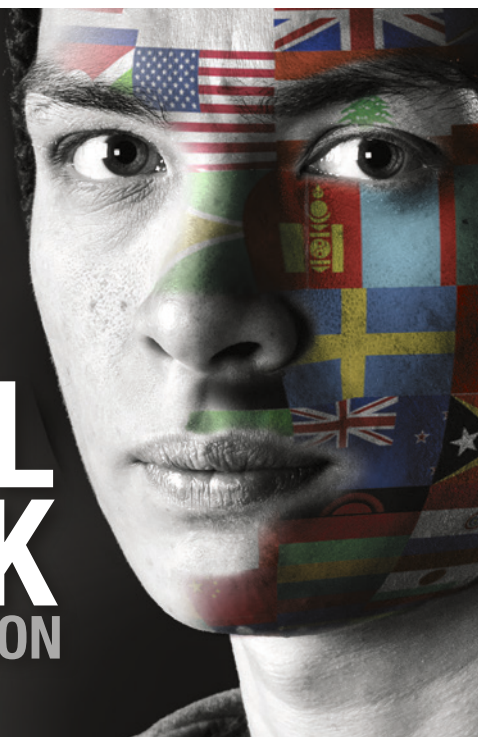

GÖTEBORGS UNIVERSITET

While many people flee from war and persecution, others are forced to migrate due to poverty and climate change. Others still freely explore new horizons, even into space. What's this all about? Global Week will suggest answers and pose new questions. Under one roof. Over three days.

GLOBAL 16–18 NOVEMBER WEEK THEME GLOBAL MIGRATION

www.globalweek.gu.se

Digitalisering en väg i det okända

Digitalisering är en fundamental samhällsförändring som vi lever mitt i. Den kommer på sikt att omstöpa hela utbildningsväsendet – på gott och ont, menar historikern Kenneth Nyberg. Frågan är hur förberedda vi är.

– Det är det ingen som är. Lika lite som vi vet vad som kommer närmast.

De senaste åren har det talats mycket om att högskolan står inför en stor digital utmaning, inte minst utifrån ett pedagogiskt perspektiv. E-lärande, flipped classroom och blended learning, det är bara några av de nya tekniska begreppen.

– Det är ingen tvekan om att de digitala verktygen kommer att förändra utbildningssektorn i grunden, vare sig man tycker att det är bra eller dåligt. Jag tror att historien kommer att visa att den här typen av grundläggande omvandlingar på sikt får långtgående konsekvenser. Men i tider av snabba förändringar sker en polarisering av åsikterna som gör debatten om lärande och utbildning så förvirrande. Jag tycker att man ska förhålla sig försiktig, inte minst för att det ser så oerhört olika ut i olika delar av universitets- och högskolesektorn. Min bild är att vi framför allt inom humaniora och samhällsvetenskap ännu inte har börjat utnyttja digitala verktyg i särskilt stor utsträckning. Det är på sätt och vis sunt. Det är viktigt att se möjligheterna, men också inse att tekniken inte löser alla problem.

Varför är debatten så förvirrande?

– Det finns en tendens till polarisering mellan å ena sidan utpräglat teknikkritiska och konservativa akademiker och å andra sidan okritiska teknikentusiaster. Båda grupperna har en benägenhet att läsa utvecklingen utifrån sina inneboende ”bias” och agendor, och det är viktigt att se att det kan finnas mer nyanserade ståndpunkter. För mig är ett exempel på det begreppet ”blended learning”, som lite förenklat står för just en blandning av gamla och nya metoder.

Vi har alltså olika uppfattningar om vad lärande är, eller?

– Ja, att tro att lärande handlar om att överföra ett visst faktainnehåll är å ena sidan en mycket grov förenkling, men å

andra sidan finns det helt klart ett inslag av imitation och memorering i alla lärandesituationer. Den andra extremen uppfattar lärande som en rent samhällelig aktivitet, en insocialisation i vissa värderingar och förhållningssätt om till exempel demokrati och jämställdhet – vilket i stor utsträckning stämmer, men repetitiv instudering är som sagt också ett viktigt inslag för många typer av lärande och därför blir även en sådan ytterlighetshållning problematisk.

– Debatterna mellan olika grupper om lärande och utbildning hamnar ofta snett på grund av skilda positioner på denna skala, och ofta inser inte ens de inblandade att det är denna grundläggande skillnad i uppfattning om vad lärandets syfte är som gör att

Kenneth Nyberg

de talar förbi varandra. Men denna insikt gör också att man till exempel inte bara kan avfärda traditionella storföreläsningar trots forskning som visar att de är tämligen ineffektiva för vad många ser som syftet med dem, det vill säga att förmedla ett kunskapsstoff till studenterna. Kanske är det viktigaste med dem inte exakt vad som sägs där utan att en grupp människor rent

fysiskt delar en gemensam erfarenhet av att ha åhört dem och sedan har något att utgå från i sina diskussioner, vilka i sin tur bidrar till lärandet.

»Det är ingen tvekan att de digitala verktygen kommer att förändra utbildningssektorn i grunden.«

När MOOC-kurserna lanserades 2011 trodde vissa bedömare att de öppna massiva online-kurserna skulle revolutionera den högre utbildningen, men inget tyder på det än.

– Intresset har avtagit kraftigt och ändrat riktning efter den euforiska stämning som rådde runt 2011–2012. Jag tror inte alls att MOOC kommer att ersätta det vi idag kallar för grundläggande högskoleutbildning. Utvecklingen har visat att kurserna har väldigt låg genomströmning. Även om jag är kritisk till MOOC som alternativ för traditionella högskolekurser har jag, särskilt på senare tid, insett att företagen som låg bakom MOOC-vågen har hittat en nisch som trots allt kommer att bli viktigare. Dessa kurser är framför allt riktade mot

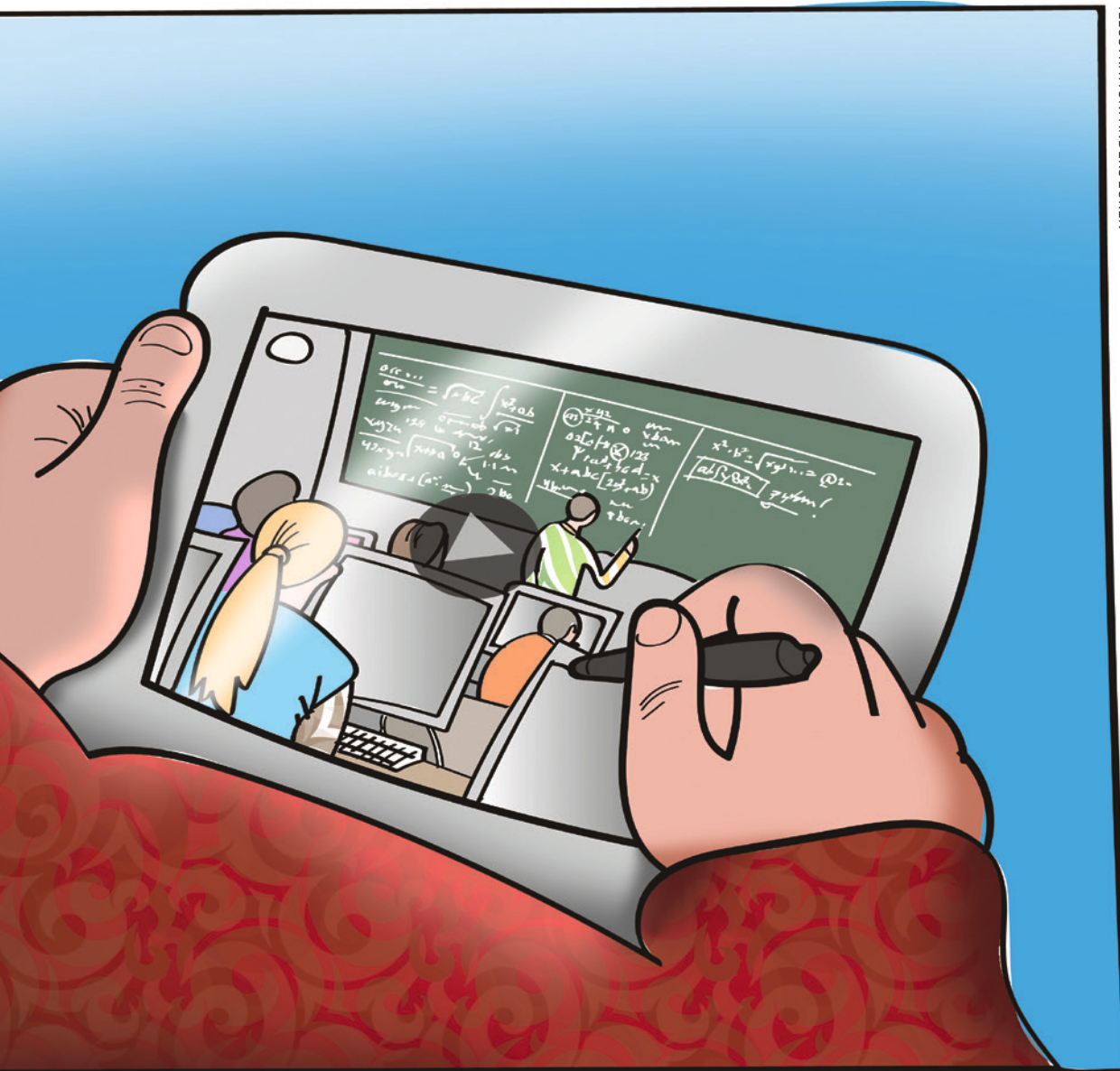

ILLUSTRATION: ANDERS EUREN

högutbildade som klarar av att läsa på egen hand och som inte är beroende av lärarledd undervisning i samma utsträckning. Men de fungerar sämre för studieovana grupper.

På vilket sätt har diskussionerna om MOOC förändrat klimatet för distansutbildningar i Sverige?

– Det är tråkigt att distansutbildningarna har varit på nedåtgående i Sverige och det beror på att man inte har gett tillräckliga resurser och att digitala verktyg länge försumrats. Men mycket av det håller på att förändras nu. Det är positivt att många lärosäten verkar öka sin satsning på pedagogisk utveckling, inte minst blended learning. Jag tror att MOOC:arna har fungerat som en katalysator för förnyad pedagogik och nya tekniska lösningar. Vi kan lära oss saker av dem. Men trots de brister som finns med traditionell distansutbildning är de bättre än MOOC-kurser för att det trots allt finns en lärare som studenter kan ha direktkontakt med via till exempel e-post eller chatt.

– En vanlig missuppfattning är att distansutbildningar skulle vara billigare. En bra distanskurs kräver snarare mer arbete för dig som lärare i rollen som samordnare. Och att skriva kommentarer är mer krävande än att göra det muntligt, även om just den biten håller på att förändras i takt med att återkoppling via video eller ljudsamtal blir allt vanligare. Men tekniken i sig kräver också mycket tid av lärare på distanskurser, särskilt om man faktiskt vill utnyttja de nya pedagogiska möjligheter hård- och mjukvara erbjuder.

– Inom en snar framtid är det inte alls otänkbart att man får minst lika goda digitala sammanhang som de fysiska. Helt lika är de aldrig – sammanhanget och rummet spelar roll. Men kraften i det digitala är att du kan gå en kurs, oberoende av tid och rum, säger Kenneth Nyberg, lektor i historia, som i höst arbetar med att förändra flera nätbaserade kurser inom grundutbildningen i historia.

Nu för tiden talas det mycket om aktivt lärande och studentcentrerat lärande. I USA byggs det upp campus helt utifrån konceptet Active Learning Space: interaktiva salar, runda bord och skärmar runt omkring.

– Det är en intressant utveckling men jag tror inte att det är en universallösning lika lite som traditionell salsundervisning eller MOOC är det. Modellen fungerar säkert bra för vissa studenter i vissa sammanhang, men långtifrån för alla. Studentcentrerat lärande har en ganska tydligt ideologisk dimension, som bygger på att lärandesituationen ska vara demokratisk och jämlik och att både lärare och studenter ska vara aktiva. Få vågar ifrågasätta en sådan vacker idé. Men den modellen fungerar sämre för studenter eller kurser som av olika skäl behöver en fastare struktur eller mer aktiv lärarroll. Den andra extrema ståndpunkten

är att hålla fast vid föreläsningar och uteslutande förmedla från en kateder, men det är delvis en nidbild att det är så all ”traditionell” undervisning går till idag. Det gör vi inte så mycket längre, åtminstone inte inom humaniora som är det område jag är mest bekant med. Att det ändå är såpass vanligt beror ofta på resursbrist snarare än pedagogisk konservatism.

Tänk om det vore så att det fanns en universalmodell som funkar för alla.

– Ja, det är en fälla vi alla lätt trillar i, tron att det överhuvudtaget finns en metod eller synsätt som är en generell lösning på den utmaning all utbildning utgör. All forskning visar tvärtom att olika människor lär olika saker på olika sätt i olika situationer och det finns därför ingen, vare sig ny eller gammal, metod som kan tillämpas överallt. Istället behöver undervisningen vara varierad till sin karaktär och helst individanpassad, men med begränsade resurser är det en omöjlighet. Därför blir undervisning alltid en fråga om kompromisser där man får hitta former som lämpar sig så bra som möjligt för så många som möjligt.

Tror du att de förändrade medievanorna påverkar unga människors förmåga att tillgodoräkna sig en akademisk utbildning?

– Människor i alla åldrar konsumerar allt fler medier i allt snabbare takt idag, och visst kan det finnas en risk för att det till exempel blir svårare att läsa längre texter. De nya medievanorna förändrar delvis hur vi tänker. Det akademiska är på många sätt antitetiskt till det snabba flödet: det handlar om att borra djupt, att vara eftertänksam och att vara reflekterande i den långsamma bemärkelsen. Hur ska vi som universitetslärare förhålla oss till detta och hur kan vi gestalta traditionella akademiska värden i en radikalt annorlunda verklighet? Jag har själv inte svaret men vi måste börja tänka i de banorna. Om vi lärare framstår som fullständigt omedvetna om hela den digitala värld som studenterna lever i, tappar vi vår trovärdighet.

Är universitetslärare förberedda för eller har tillräckliga kunskaper för att hantera den digitala omställningen?

– Frågan är hur förberedda någon av oss är. Vet vi vad som kommer sedan? Det enda vi vet är att det kommer något nytt. Och om vi ska ställa om och lära oss helt nya verktyg kräver det oerhört stora resurser, särskilt i ett läge när det redan är snålt med resurser till undervisning. Men man får inte glömma bort att det ska vara en komplettering till det vi har. Inget som ska ersätta något över en natt, utan vi behöver pröva om och i vilka sammanhang de nya verktygen fungerar eller inte.

Spårar guidebokens födelse

Både Anna och Douglas trivs i Rom och hemma i Göteborg har de Giovanni Batista Faldas Romkarta från 1676 på väggen.

Alla vägar leder till Rom - en gång i tiden var det nästan sant. Helt sant är att resorna till Rom för forskaren Anna Blennow lett både till guidebokens ursprung och till en inre resa där hon funnit sig själv.

ANNA BLENNOW ÖPPNAR dörren till sin lägenhet i Johanneberg och vi möts av två svansviftande, vana Romresenärer.

– Le pecorelle! de små lammen, ropade våra italienska grannar när vi kom promenerande i Monteverde, berättar Anna.

Hundarna är mycket riktigt som små lamm med mjuk, ullig päls. Anna brukade rasta dem på en av Roms sju kullar, med storslagen utsikt.

Att Rom betytt mycket för Anna

Blennow, både privat och professionellt, blir snabbt tydligt. Det här är tredje och sista året som Anna tillsammans med sex andra forskare vid olika lärosäten i Sverige, Norge och Italien, har tagit sig an mysteriet med guidebokens uppkomst.

– Vi hade en önsket teori om att guideboken föddes i Rom och det verkar faktiskt som om det stämmer!

ATT VI KAN TACKA gudfruktiga pilgrimer för våra dagars guideböcker är det nog få som känner till. Pilgrimerna ville till varje pris få syndernas förlåtelse och då var de tvungna att färdas till Rom. Ja, från början var det snarare Jerusalem som gällde. Det var hit

»Vi hade en önsket teori om att guideboken föddes i Rom och det verkar faktiskt som om det stämmer.«

”

de första religiösa resorna gick och för detta syfte skrevs de första geografiska beskrivningarna och itinerarierna, en slags listor över städer och platser med uppgift om avstånd för att lättare hitta resmålet. Men först på 600-talet strålar kartor, geografiska beskrivningar och itinerarier samman och guideboken skapas.

VID DET LAGET hade Rom gått om Jerusalem som pilgrimsmål. Den kristna kyrkan hade dessutom lyckats göra om det fallna Romarriket till en lyckad metafor. Det världsliga Rom låg i ruiner medan det kristna Rom hade rest sig likt fågel Fenix ur askan.

Att Rom blev pilgrimsmålet nummer ett bidrog definitivt till guidebokens utveckling, menar Anna. Medan Jerusalem nästan inte upplevts som en jordisk plats så var Rom en fysisk realitet. Det gick liksom inte att låtsas att Colosseum inte låg där eller att Pantheon eller Piazza Navona inte existerade bara för att man kommit för sin frälsnings skull. För att pilgrimerna inte skulle gå vilse bland Roms alla antika ruiner behövdes guidning. De hade trots allt begränsat med tid på sig, i likhet med dagens turister.

Det finns hundratals guideböcker att välja på så Anna och hennes medforskare har valt ut några representativa verk från varje epok. Själva har hon tagit sig an den första guideboken till Rom som finns bevarad. Den är skriven på 800-talet, Roms medeltid. Litteraturvetaren Stefano Fogelberg Rota, som tillsammans med Anna Blennow leder projektet, har satt tänderna i Fioravante Martinellis *Roma ricercata nel suo si*, den kanske första riktigt moderna guideboken, som gavs ut första gången 1644 och blev enormt populär.

TVÅ GÅNGER OM året möts de sju guideforskarna på Svenska institutet i Rom (SIR), som förvaltar forskningsmedlen från Riksbankens Jubileumsfond.

– Då har vi vandrande workshopar där vi går i guideböckernas fotspår. Det är häftigt att så lite har förändrats. Vi kan till exempel använda en guidebok från 1600-talet och en karta från 1700-talet.

Men hur kom det sig att Anna började intressera sig för Rom och guideböcker överhuvudtaget?

Det är förstås ingen slump. Lika mycket som Anna avskyr att resa och förflytta

Fontänmonumentet Acqua Paola på Gianicolo har fått ett uppsving som turistmål genom Paolo Sorrentinos film *La Grande Bellezza*. På monumentet finns latinska inskrifter av det slag som först fängade Anna Blennows intresse.

sig, lika högt älskar hon att befinna sig på nya främmande platser, eller på välkända ställen hon besökt förut men som hon med sin visuella radar hela tiden upptäcker nya sidor av. Rom tillhör den senare kategorin, hit har hon återvänt gång på gång på gång.

Det finns några personer som öppnat upp världen, och i synnerhet Italiens huvudstad, för Anna. Den första var farmor som visade vägen till böckernas värld.

– Hon hade ett fantastiskt sätt att lära ut, jag förstod aldrig att jag lärde mig läsa och skriva.

FÖR DEN LILLA Skånetösen var läsandet ingen passiv aktivitet. Boken var bara startpunkten från vilken hon själv skapade vidare med sin fantasi, inte sällan i farmors prunkande trädgård. Här öppnades dörrar till fantasins rike – väl så verklig som den riktiga världen.

Ett tag trodde hon att de två världarna måste hållas åtskilda. Men så är det inte längre, tvärtom. I dag är fantasin hennes starkaste drivkraft, och det har Rom bidragit till.

– Verklighetens ramar kan ta död på allt som man någonsin velat och vill. Med fantasin kan man skapa en utopisk värld,

Astrid Capoferro, bibliotikare på Svenska institutet i Rom, plockar fram en av många kartor över det antika Rom. Anna Blennow och hennes forskningsteam samlas på institutet två gånger per år och vandrar i guideböckernas fotspar.

men man kan också förverkliga det man drömmer om.

Att verkligheten är mångbottnad blir fysiskt tydligt i Rom. Där finns allt i lager på lager, även där det inte syns.

– **SOM FORSKARE ÄR** det min uppgift att få syn på det där. Men också för mig som privatperson, säger Anna. Det handlar om att hitta små ingångar, hemliga dörrar som leder mig vidare till annat som historia, konst, poesi.

För den inre resan finns dock inga guideböcker.

– Var och en måste hitta sina egna dörrar, menar Anna. De finns där i skärningspunkten mellan då och nu, mellan fantasi och verklighet.

Hon tar ett konkret exempel från renässansen då romarna var besatta av att rekonstruera det antika Rom. Där satt de med en hög ruiner. Vad gjorde de? De fantiserade helt enkelt ihop sitt ideala antika Rom och återskapade det.

– Det är ett underbart exempel på hur det kan bli när man både vill vara väldigt vetenskaplig och samtidigt släpper fantasin lös. Det blir ingen ”sanning” men det blir så mycket mer intressant.

Från sin far fick Anna sitt språkliga intresse medan det var mor som visade henne Rom. Vid första besöket var hon tio år.

– Precis som farmor visade mor mig något jag behövde utan att jag visste om det.

En fjärde dörröppnare var hennes latinlärare.

– Jag fick tillgång till ett kulturarv från den klassiska antiken fram till nutid, säger Anna, som fortsatte läsa latin i Lund efter gymnasiet.

Men så kallade

»Det är häftigt att så lite har förändrats. Vi kan till exempel använda en guidebok från 1600-talet och en karta från 1700-talet.«

”

hennes konstnärliga sida och det blev studier vid HDK, Högskolan för design och konsthantverk, i Göteborg. Strax gjorde det språkliga intresset sig påmint. Lösningen blev en dubbelexamen i grafisk design och latin. En fruktlös kombination kan tyckas, men nej.

Under den här tiden gick Anna en kurs på SIR i bland annat latinska inskrifter i sten. Plötsligt sammanstrålade hennes skilda intressen för latin och design.

– **TYPOGRAFI ÄR EN** av de viktigaste delarna av grafisk design, förklarar Anna. I Rom blev de latinska texterna på monument i det offentliga rummet både objekt och innehåll.

Det var också på SIR, som Anna fick upp ögonen för möjligheten att doktorera och forska. Hon blev antagen vid institutionen för språk och litteraturer i Göteborg. Kontakterna med SIR fortsatte, vilket gav inspiration till avhandlingsämnet om medeltida latinska inskrifter.

– Latinet har varit min väg in i alla projekt, säger Anna.

För att finna de latinska inskrifterna i den antika staden började Anna söka spår och hänvisningar i gamla guideböcker. När avhandlingen var klar 2006 hade hon samlat på sig ett gediget material och blivit något av en expert på guideböckernas texter om Rom. Så grodde fröet till samarbetsprojektet kring guidebokens uppkomst.

– Jag tycker att det är ett exemplariskt projekt där man verkligen integrerar forskningen i Sverige med olika internationella lärosäten. Det är oerhört viktigt att skapa kontaktytor där olika kompetenser möts. Att jag sitter i Göteborg och bjuder hit forskare är minst lika viktigt som att jag reser i väg. Det är så forskning ska vara.

GUIDEBOKSPROJEKTET är nu inne på slutampen. Vad Anna tar sig an närmast återstår att se, men kanske är det inte en alltför vild gissning att det kommer att ha något med latin och Rom att göra?

– Det var inte bara Rom i sig som gjorde mig lycklig och närvarande utan mitt sätt att vara i världen, förklarar Anna. Tidigare trodde jag att jag måste bo i Rom. Men nu är Rom mer av en känsla som jag kan ta med mig vart som helst.

TEXT & FOTO: ANNA REHNBERG

ANNA BLENNOW

GÖR: Forskare och projektledare vid Svenska institutet i Rom för ett tvärvetenskapligt samarbetsprojekt kring guidebokens uppkomst. Vikarie- rande lektor i latin vid institutionen för språk och litteraturer. Undervisar även i en kurs i latinsk epigrafik på SIR.

UTBILDNING: Filosofie doktor i latin, grafisk formgivare, HDK.

FOTO: HELENA SVENSSON

Mötena i mörkrummet påminner om en äldre form av universitetsutbildning, menar Lasse Lindkvist.

Mellanrum för möten

Några våningar upp i det anrika huset på Vasagatan 50 har Lasse Lindkvist, universitetslektor i fotografi vid Akademin Valand, ett av sina två smultronställen, det svartvita mörkrummet. Det andra är restaurang Kometen lite längre ner på gatan.

– Båda är mentala platser och situationer mer än knutna till ett särskilt rum.

MÖRKUMSSLUSSEN för oss in i rummet där sinnena förstärks. Här sker mötet med studenterna.

– När vi träffas här i mörkrummet jobbar vi med våra egna bilder, säger Lasse Lindkvist. Det är en lärandesituation men inte utifrån Bologna eller lärandemål som ska uppnås utan mellan människor som är på samma plats. En relation uppstår som bygger på samtal där vi lär av varandra. Det är kunskap som bygger på responsen i mötet. Jag skulle vilja kalla det en kunskapsproduktion som påminner om en äldre form av universitetsutbildning. Det kan handla om kunskap som inte uttalas men som visas med kroppen, som hur du agiterar, det vill säga rör om i kemikaliebuden eller hur du står och vilar för att kunna arbeta i tio timmar.

Det röda ljuset, lukten av fix och ljudet av ständigt porlande vatten i skölkaret är element som hjälper till att slå ut koder och hierarkiska markörer som finns runt omkring oss. Då vi inte riktigt ser och hör så blir det svårare att orientera sig socialt trots att människorna känner varandra. Du kan inte se bilden ordentligt härinne, den

FOTO: JOHAN WINGBORG

är suddig och i sin tillblivelse och då tillåts även tankar att vara det.

På restaurang Kometen, som har lång tradition som mötesplats för anställda och studenter på Valand, sker det mentala mötet med kollegor.

– En gång i månaden lunchar jag med personer från kemi, medicin och pedagogik vilka jag mötte på prefektutbildningen för tio år sen. Det började som ett samtal om ledarskap där vi fann likheter men det övergick till att handla om våra problemställningar och svårigheter. Vårt samtal är befriat från prestige och konkurrens i sitt gränsöverskridande, där de rådande strukturerna sätts ur spel. I samtalen kan jag få utlopp och stöd för funderingar jag har. I mörkrummet jobbar vi nära varandra men på Kometen är vi långt ifrån varandra i ämnen men kan ändå mötas och utvecklas. Framtidens frågor och problem kan vi bara lösa tillsammans genom att gå från det ämnesbaserade till det frågebaserade där frågeställningen är viktigare än ämnestillhörigheten. Mötena på Kometen blir en del av detta.

– Smultronställena kallar jag ”mellanrum”, mentala platser där jag kan dra mig undan läromåls- och utbildningsstrukturer för möten med andra människor.

HELENA SVENSSON

Läsarbrev

Exotiska djur är inte husdjur

I ARTIKELSERIEN *Våra älskade husdjur* i förra numret av GU Journalen (nr 4, sommar 2015) framställs både domesticerade och vilda djur som husdjur utan att nämna de skillnader som finns mellan grupperna.

Men att ha en hund eller katt är inte detsamma som att ha en orm, kameleont eller papegoja. Vilda djur är inte anpassade för ett liv i våra hem: de har behov som bara deras naturliga miljöer kan ge dem. Dessutom berövas vilda djur i hemmiljö sitt naturliga beteende och lider ofta av näringsbrist, vilket leder till sjukdomar, ångest, depression, rädsla, smärta och stress. Deras liv är ofta mycket korta och sorgliga jämfört med de djur som lever i sin naturliga miljö. Dessutom är det ofta svårt och dyrt att sköta icke-domesticerade djur: små burar och upprepade kontakter med människor och andra arter kan leda till aggressiva/stressade beteenden.

DEN INTERNATIONELLA handeln med exotiska husdjur (”exotisk” innebär att arten historiskt inte är domesticerad) är en viktig och växande faktor bakom minskningen av biologisk mångfald, vilket alltför ofta sker i strid med djurrättsföreskrifter. Europa, Nordamerika och Mellanöstern är de viktigaste marknaderna för denna handel. Värdet av de vilda djur som årligen importeras till EU uppskattas till tiotals miljoner kronor och djurskyddet urholkas i alla led.

Handeln med exotiska husdjur är ett allvarligt problem i hela världen, med konsekvenser för miljö, djurskydd och folkhälsa. Nedan följer några exempel:

- Förlust av biologisk mångfald och utrotning: statistiken visar att denna handel är en viktig orsak till många arters nedgång, samtidigt som försäljningen av vissa exotiska arter ökar minskar antalet i naturen.
- Livsmiljöer förstörs: på grund av handelsvägar och för att tillgodose efterfrågan på vilda djur.
- Höga dödstal, försiktiga uppskattningar visar att det går tre döda djur på varje djur som köps levande.
- Invasiva främmande arter som avsiktligt eller oavsiktligt frisätts i miljön.
- Hälsorisker för människor: Mer än 60 procent av alla mänskliga infektionssjukdomar och upp till 75 procent av alla nya sjukdomar tros härröra från vilda djur.
- Risker för djurs hälsa: överföring av patogener mellan vilda djur, boskap, husdjur och inhemska vilda djur.
- Ohållbar handel: Handeln är laglig eftersom det inte finns någon (internationell) rörelse som framgångsrikt påvisar de negativa effekterna. Den lagliga handeln skadar många arter vars vilda populationer förblir oreglerade på grund av föråldrade bevarandeedéer eller bristande motivation att påverka myndigheterna. Det är också ofta svårt att skilja mellan laglig och olaglig exotisk djurhandel, eftersom certifikat lätt kan förfalskas och både inspektion och brottsbekämpning är mycket eftersatt inom detta område. Att handeln är laglig betyder inte nödvändigtvis att den är hållbar.

ALLA DESSA PROBLEM skulle kunna upphöra om människor helt enkelt slutar köpa exotiska djur!

KARINE BRESOLIN DE SOUZA OCH THOMAS BERG HASPER

INSTITUTIONEN FÖR BIOLOGI OCH MILJÖVETENSKAPER

Demokratiskt vägval för GU

VÅREN 2015 VAR frustrerande för mig som dåvarande prefekt på institutionen för biologi och miljövetenskap. Den känslan delades av institutionen vilket avspeglades i GU Journalen under våren. Orsaken var att institutionens val av prefekt, undertecknad, inte ansågs lämplig av dekan Elisabet Ahlberg, bland annat för att vi hade olika synsätt på hur man hanterar institutionens kort- och långsiktiga ekonomi för att komma i balans.

Efter en sommar av grannande i min trädgård kan jag identifiera tre problem som bidrog till denna härva: 1) GU:s inre demokrati i förhållande till vision och arbetsordning, 2) frånvarande ledningskultur på GU samt 3) prefekters generella villkor.

PROBLEMATIKEN MED inre demokrati kontra arbetsordning och vision är den mest allvarliga och det som institutionen framför allt har reagerat starkt på.

diskussion och granskning av praxis – ett kvalitetsarbete, helt enkelt. Detta bör ske i linjen och inte minst mellan linjen och styrelser, råd och anställda. Ett litet steg i denna riktning är de nya lönekriterierna för chefer som kom under våren, men utan en gemensam förståelse och kontinuerlig diskussion av hur man utövar ett ledarskap för att uppfylla dessa kriterier kommer vi inte längre.

DET TREDJE PROBLEMET är att det inte finns en paritet mellan det som prefekter förväntas åstadkomma och de förutsättningar som finns och blir givna. Än värre är att det saknas insikt om och förståelse för att ett problem, må så vara ekonomiskt, organisatoriskt eller annat, kan ha flera möjliga lösningar. Det blir onödigt med prefekter om de bara arbetar med lösningar som gagnar ettåriga resultatmål och inte lösningar som mer långsiktigt gagnar den verksamhet de känner bäst.

»Det som lyser med sin frånvaro är en gemensam kultur om hur vi leder.«

Institutionens anställda har under våren fört fram sina synpunkter till många instanser och nivåer på GU. Jag kan bara hålla med om det principiella som de har uttryckt. GU:s styrelse har, enligt ordförande Cecilia Schelin Seidegård, delegerat till rektorsämbetet att förtydliga arbetsordningen och komma med förslag till förändringar (GU Journalen 3-2015). De förslag som förhoppningsvis kommer kan bli ett vägval för GU – vill man med större kraft ta fasta på visionens och arbetsordningens ord om medinflytande och inre demokrati, eller inte.

DET ANDRA PROBLEMET rör vad jag upplever som brist på en genomtänkt och konsekvent ledarskapskultur på GU. Vad vi måste och ska är reglerat, hur beslut är delegerade till chefer och styrelser likaså. Det som lyser med sin frånvaro är en gemensam kultur om hur vi leder. Jag menar att vi måste utveckla en ledarskapskultur där chefer förstår att leda med hjälp av medarbetarnas engagemang och kunskap om den egna organisationen, som verkar för öppenhet i beslutsprocessen och som förstår att kritiskt tänkande och ifrågasättande är ett uttryck för engagemang och en källa till förbättring. Vi har visserligen chefs- och ledarutbildningar, men kultur lär man som organisation inte på en kurs, utan i en kontinuerlig, öppen

Att jag anses agera olämpligt som prefekt kan ha sin riktighet, här är jag onekligen part i målet. Men jag, och institutionen, upplever att de skäl som åberopats har varit dåligt underbyggda och det är inte acceptabelt. I våras begärde jag en oberoende granskning av mitt prefektskap och fick nyss besked om att det kommer att ske. En sådan utredning kan även gagna hela GU eftersom det kan ge en bättre förståelse av arbetssätt, ramar och rimlighet i uppdraget som prefekt. Spelregler måste vara tydliga om det ska vara attraktivt att vara prefekt!

Den här vårens händelser har gjort mig lite trött i själen, det känns som vi är långt ifrån de uttalade strategierna i Vision 2020: "En väl fungerande arbetsmiljö är beroende av aktivt ledarskap samt kvalificerade och engagerade medarbetare som får möjlighet att utvecklas". Men, kan händelserna bidra till ett tydligare och öppnare GU och ett chefs- och ledarskap som är ett reellt stöd till kärnverksamheten, så var vårens frustration värd det!

INGELA DAHLLÖF

FÖRE DETTA PEFKAT PÅ INSTITUTIONEN FÖR BIOLOGI OCH MILJÖVETENSKAPER

Vad menar Demker egentligen?

MED STOR HÄPNAD och viss bestörtning läste vi prodekan Marie Demkers sista dekanbrev (12 juni 2015) i SOME NEWS (Samhällsvetenskapliga fakultetens nyhetsbrev) där hon skriver om fakultetens nyss beslutade fördelningsmodell för fakultetsmedel. Hon skriver där bland annat: "Vi lämnar tilldelningsprinciper knutna till några få idag obsoleta professorsanställningar."

"Obsoleta professorsanställningar?" Vad menas? I vilken betydelse menar Marie Demker att dessa anställningar är obsoleta? Ska professorsanställningar inte längre utlysas i konkurrens? Är detta planen, vore det väldigt informativt om Demker kunde säga mer om detta och även motivera skälen härför. Om det inte är detta som avses med "obsoleta professorsanställningar" så vill vi veta varför Demker i sin roll som prodekan uttalar sig så negativt om en viss anställningskategori på universitetet som vi hade hoppats att man faktiskt uppskattade.

CARL MARTIN ALLWOOD
BOO JOHANSSON
PROFESSORER I PSYKOLOGI

Replik:

Självklart med konkurrens

SJÄLVKLART ÄR DET av värde att professorsanställningar utlysas i konkurrens. Ordet "obsoleta" som användes i den mening som upprört Carl Martin Allwood och Boo Johansson syftade inte på huruvida professorer rekryteras genom utlysning eller befordran. I stället syftade ordet på den princip som innebar att det fåtal fasta så kallade lärostolsprofessorer som före 1990-talet styrdes av regeringen utgjorde grunden för fakultetens resursfördelning. Jag trodde faktiskt att detta tydligt framgick av sammanhanget, men beklagar om så inte var fallet.

I dag utgör dessa så kallade regeringsprofessorer, och som alltså tidigare utgjorde basen i beräkningsgrunden för fakultetsanslaget, en mycket liten andel av det totala antalet anställda professorer vid Göteborgs universitet. I den nya beräkningsgrunden för fördelning av fakultetsanslaget, som Samhällsvetenskapliga fakultetsstyrelsen beslutat om, läggs därför särskild vikt vid publiceringar, framgångsrik forskarutbildning och i konkurrens erhållna forskningsanslag.

MARIE DEMKER
PROFESSOR I STATSVETENSKAP
PRODEKAN VID SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

EXTRAPRIS
ORK
260:-
i månaden
(ord. 370:-)

Du vet väl om att du som är anställd vid Göteborgs Universitet har 30% rabatt på Fysiken? Träna gym, gruppträning och bollsport från 260 kr/mån!

fysiken.nu

Ta del av rabatten genom att visa upp ditt GU-kort i receptionen. Priserna gäller autogiro 12 mån t.o.m 31/12 2015.

Fysiken Gibraltargatan Gibraltargatan 39-41
Fysiken Kaserntorget Kaserntorget 11
Fysiken Lindholmen Lindholmospiren 3
Fysiken Klätterlabbet Elektrovägen 1
Fysiken CrossFit Gamlestadsvägen 4

fysiken

WELCOME SERVICES

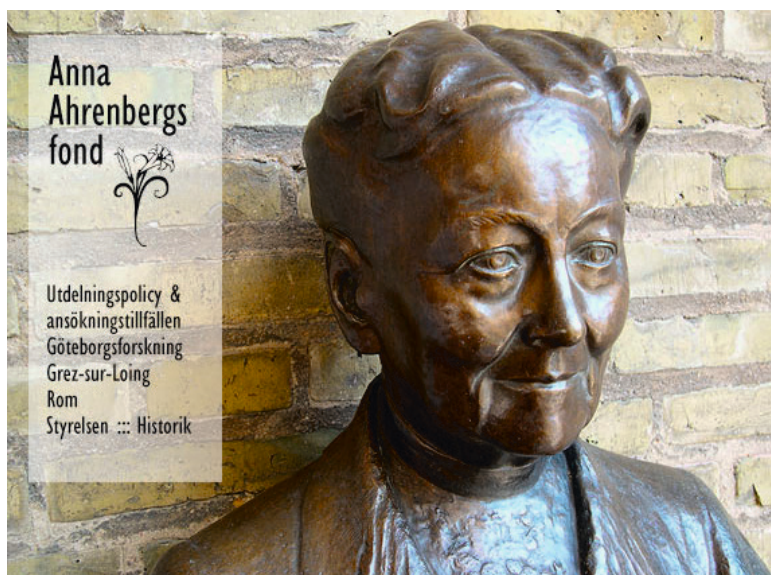
Vi ger information, råd och stöd till institutioner för mottagande av gästforskare och internationell personal. Se Checklisten i Medarbetarportalen.
<http://medarbetarportalen.gu.se/gast>

På www.gu.se/welcome finns information på engelska om bostad, visum, folkbokföring, försäkring mm. Där finns också information om skolor, stöd för medföljande samt information om Sverige och Göteborg. Skicka gärna länken till de som ska komma hit, så kan de förbereda sig i god tid.

International Café, 5 oktober kl 17-19

Vi bjuder gästforskare, internationell personal och deras familjer till Ågrenska villan för fika och information om Sverige och svenska traditioner.

Se vårt kalendarium för fler aktiviteter
www.gu.se/welcome

1 september – 31 oktober är det åter tid att söka Ahrenbergs årliga stipendier på sammanlagt ca 1,5 Mkr för Göteborgsforskning.

Inför Göteborgs 400-årsjubileum 2021 vill Stiftelsen Anna Ahrenbergs fond genom dessa stipendier stimulera forskare bosatta i Göteborg till vetenskaplig forskning om staden och dess invånare under de senaste hundra åren.

Som lämpliga teman för forskningsansökningar har stiftelsen angivit:

1. Göteborgs fysiska omvandling – människor, boende och näringsliv mellan åren 1920-2020;
2. Göteborg som forsknings- och kunskapsstad mellan åren 1920-2020;
3. Göteborgs moderna politiska historia mellan åren 1920-2020;
4. Konst- och kulturliv i Göteborg under åren 1920-2020 och
5. Rättsväsende, kyrka, idrott och annat föreningsliv mellan åren 1920-2020.

Mer information och ansökningsblankett finns på www.annaahrenberg.com

Axelsons elevbehandlingar

Stel och spänd eller problem med dina fötter? Vi erbjuder elevbehandlingar i helkroppsmassage, terapeutisk massage och medicinsk fotvård till ett förmånligt pris. All behandling sker under sakkunnig handledning.

Boka elevbehandling

Massage 031-15 81 68

Fotvård 031-300 00 98

www.axelsons.se

Odinsg. 28, Göteborg

GU är som ett minisamhälle

Hallå där, Christina Nordberg! I oktober går du i pension, efter drygt 40 år vid universitetet. Berätta!

– Ja, jag lämnar mitt uppdrag som samordnare för *Vision 2020 – Medicinareberget*, det största enskilda projektet med verksamhetsutveckling vid Göteborgs universitet på 50 år. Jag är väldigt nöjd över att projektet hela tiden utgår från verksamhetens behov, istället för att fokusera på vilka hus som ska byggas. Men eftersom vi aldrig tidigare hantat ett så stort projekt finns ingen färdig modell att följa, utan vi lär oss efter hand. År 2021 väntas det mesta stå klart. Samarbetet med Margareta Wallin Peterson har varit fantastiskt och att ända fram till pensionen få jobba med framtiden tycker jag är väldigt häftigt.

– Men jag började jobba vid Göteborgs universitet redan som mycket ung, i mars 1975. Universitetskanslerämbetet hade då inrättat en helt ny tjänst inom kompetens- och organisationsutveckling, något som man tidigare knappt hållit på med vid universitetet. Sedan dess har jag ägnat mig åt personalutveckling, bland annat som personaldirektör i 10 år och under många år som ledamot av Arbetsgivareverkets delegation för universitet, högskolor och forskning.

Du är ju bland annat mamma till Arbetsmiljöbarometern.

– Ja, arbetsmiljön är förstås viktig överallt, men vid ett universitet, där människor ska vara kreativa och nytänkande, är det extra betydelsefullt att medarbetarna trivs och att det är högt i tak.

– När Arbetsmiljöbarometern skickades ut första gången 2002 var det något alldeles unikt i Universitetssverige, ingen hade tidigare gjort en undersökning där man med vetenskaplig teoretisk metod ställde frågor om arbetsmiljön till samtliga anställda. Jag fick stöd av dåvarande rektor Bo Samuelsson, men också förstås av Lennart Weibull, Joseph Schaller, Stefan Szücs och Marianne Leffler samt av psykologen Olle Persson. När resultaten presenterades 2003 sade den nyutträdde rektorn, Gunnar Svedberg, att han var stolt över att arbeta vid ett lärosäte som vågar titta sig själv i ansiktet.

– Arbetsmiljöbarometern visade bland annat att vi ofta sopar problem under mattan. Men konflikter kan lamslå en hel verksamhet så att lösa dem på ett tidigt stadium är av största vikt. Det måste dock göras på ett empatiskt och värdigt sätt; alla kan inte få som de vill men alla har rätt att bli lyssnade på. Snart är den femte

FOTO: JOHAN WINGBORG

Arbetsmiljöbarometern analyserad vilket innebär att vi har ett fantastiskt värdefullt material som dessutom kan utgöra underlag för forskning.

Som personaldirektör engagerade du dig inte minst för tekniker, laboratorieassistenter och lokalvårdare.

– Ja, tillsammans med Previa startade vi bland annat ett friskvårdsprojekt för lokalvårdarna. De har också fått lära sig ledarskap och att tala inför grupp, exempelvis presentera

sig på informationsdagar. Men även studenternas arbetsmiljö är viktig; 2007 sjösatte vi den första Studentbarometern, också ett unikt projekt för Göteborgs universitet.

– Ett universitet är som ett minisamhälle där det mesta kan hända. Även om allt inte varit roligt är det en ynnest att få ha träffat och arbetat tillsammans med så många fantastiska och kunniga människor genom åren.

Vad ska du göra nu när du går i pension?

– Till att börja med ska min fästman och jag åka till södra Spanien i tre veckor. Sedan hoppas jag få tid att läsa, göra fler resor, samt skriva om upplevelser och funderingar. Jag är också väldigt glad över att ha blivit tillfrågad om jag vill vara mentor inom personalutveckling, denna gång utanför universitetet.

– Dessutom vill jag förstås ha tid för sönerna och mina båda barnbarn. När Lilly, 10 månader gammal, gjort något nytt framsteg säger hon stolt "Wow!", ett ord hon lärt sig av storasyster Nea. Så om jag skulle önska alla människor något är det att de behåller barnets förmåga att ibland tänka "Wow!", både om sig själva och om andra.

EVA LUNDGREN

Vinn biobiljetter

Läs tidningen och var med och tävla. Bland alla som svarar rätt drar vi tre vinnare som får ett presentkort på två biobiljetter vardera. Lycka till!

- Den peruanske författaren Eduardo González Viaña har skrivit en parodi på ett klassiskt verk. Vad heter detta klassiska verk?**
- Satelliter och sonder skickar foton från Mars till jorden. Hur hög upplösning har dessa foton?**
- Vad kallas den tävlingsgren som Malin Broberg tävlar i?**
- Under vilket århundrade skapades den första riktiga guideboken?**
- Vad hette den forskare som studerade hur människor delar på allmänna tillgångar?**

Förra numrets vinnare av biobiljetter är:

Inger Nordström, avdelningen för reumatologi och inflammationsforskning
Carl-Magnus Forsudd, Centrum för Europastudier/
statsvetenskapliga institutionen
Mikael Sydkull, institutionen för kost- och idrottsvetenskap

De rätta svaren är:

- Whippet är en blandras av greyhound och terrier.
- Antalet fristående kurser 2010 var 1426.
- GU:s populäraste sommarkurs är *Klimatförändringar/människa-samhälle*.
- Slemmasken, *Lineus longissimus*, är förmodligen världens längsta djur, och kan bli över 50 meter lång.
- Den 22 maj installerades 46 nya professorer.

Skicka ditt svar till GU Journalen, gu-journalen@gu.se. Ange var du arbetar och din postadress så att vi kan skicka biobiljetterna om du vinner. Vi publicerar även vinnarna i nästa nummer.

NY PÅ JOBBET

KATE ABRAHAMSSON är ny professor i barnkirurgi. Anställningen är förenad med en befattning som överläkare vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

ALEXANDRE ANTONELLI är ny professor i biologi med inriktning mot systematik och biodiversitet.

LISA ASP-ONSJÖ är ny docent i pedagogik vid institutionen för didaktik och pedagogisk profession.

STAFFAN ASPEGREN är anställd som adjungerad professor i scenisk gestaltning med inriktning mot musikdramatik.

PAULO NICOLA BARBIERI är ny postdoktor i nationalekonomi, särskilt hälsoekonomi.

DANIEL BERG är ny universitetslektor i musikalisk gestaltning med inriktning mot slagverk.

MIKAEL BERNARDINI är ny doktorand i straffrätt.

ANNA BINDLER är ny postdoktor i nationalekonomi, särskilt kriminalitetsekonomi.

GÖRAN BONDJERS är från 1 september anställd som senior professor i kardiologi och forskning.

YLENIA BRILLI är ny postdoktor i nationalekonomi, särskilt hälsoekonomi.

ROUMIANA CHAKAROVA är ny docent i radiofysik.

JOHN CHAPLIN är ny docent i ämnet experimentell pediatrik.

SIMON DOBNIK är ny docent i data-lingvistik.

STEFAN DOLLINGER är ny professor i engelska med språkvetenskaplig inriktning. Han kommer från University of British Columbia i Kanada.

ANDREAS DZEMSKI är ny biträdande universitetslektor i nationalekonomi.

ANDERS FORSELL är ny chef på Fastighets- och serviceenheten som ingår inom området infrastrukturstöd.

BENGT FURÅKER har anställts som senior professor i sociologi.

TOMMY GÄRLING har anställts som senior professor i psykologi.

INGER GJERTSSON är anställd som adjungerad professor i reumatologi.

KLAS GRINELL, intendent på Världskulturmuseet och idéhistoriker, ska under två och ett halvt år leda ett forskningsprojekt på Göteborgs universitet. Projektet heter

Museological framings of Islam in Europe och ska beskriva hur europeiska museer har framställt islam under efterkrigstiden. Vetenskapsrådet finansierar projektet, där även Magnus Berg, docent i museologi och etnolog, och Göran Larsson, religionsprofessor, ingår.

SOFFIA GUDBJÖRNSDÓTTIR är ny adjungerad professor i diabetes och registerforskning.

KRISTINA HAGSTRÖM-STÅHL är ny professor i performativa konstarter.

JOHANNA HILLGREN, före detta nyhetschef på Hallands nyheter, är vikarie för Krister Svahn, pressansvarig på Sahlgrenska akademien. Krister Svahn kommer att vara tjänstledig på 40 procent för att skriva en bok.

ELIN HULTMAN är ny lektor i socialt arbete.

SÖREN HOLMBERG är anställd som senior professor i statsvetenskap.

ANNA JOHANSSON är ny koordinator på KvinnSam, Nationellt bibliotek för genusforskning.

VICKI JOHANSSON är ny professor i offentlig förvaltning. Hon är därmed den tredje kvinnliga professorn vid institutionen, men den första i offentlig förvaltning. Hennes

forskning är främst inriktad mot granskning av offentliga verksamheter, professioner och implementering. Hon leder för närvarande forskningsprojektet *Har roller och värdemönster bland kommunala tjänstemän förändrats under de senaste trettio åren?* finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.

MITESH KATARIA är ny docent i nationalekonomi

ANNA KHOMENKO är ny databasansvarig på QoG-institutet, statsvetenskapliga institutionen.

DAVID KLEIST är docent i finansrätt.

ONKAR KULAR är ny professor i design med inriktning mot designinterventioner.

FEIWEL KUPFERBERG är ny gästprofessor i bild.

ROLF LANDER är anställd som senior professor i pedagogik.

SVERKER LINDBLAD är anställd som senior professor i pedagogik.

HEIDEH LITÉN är ny personaladministratör på Högskolan för scen och musik.

ANNA LÜHRMANN är ny postdoktor på V-Dem-projektet vid statsvetenskapliga institutionen.

MIKAEL LINDHAL är ny professor i nationalekonomi

HANS LÖNROTH är anställd som adjungerad professor i kirurgi.

KYLE MARGUARDT är ny postdoktor på V-Dem-projektet vid statsvetenskapliga institutionen.

ULRIKA MOLIN är ny ekonom på institutionen för nationalekonomi och statistik.

EVA MÄGI är ny universitetsadjunkt i arbetsrätt.

SILVANA NAREDI är ny professor i anesthesiologi och intensivvård.

SÖLVE OLANDER är anställd som senior professor i pedagogik.

URBAN OLSSON är ny professor i systematik och biodiversitet.

SUSANNA RADOVIC är ny docent i teoretisk filosofi.

HILDA RALSMARK är ny postdoktor i nationalekonomi, särskilt hälsoekonomi.

ANDREAS ROSÉN är ny professor i matematik.

WEDDIG RUNQUIST är ny lektor i socialt arbete.

ULF SMITH är utsedd till senior professor i diabetes.

MIKAEL STRÖMBERG är ny postdoktor i teaterstudier. Under två år kommer han att forska om underhållningsteater och lättam underhållning, både historiskt och i dag. En central del av arbetet kommer att handla om svenska folklustspel, populära i början av 1900-talet.

JESPER STRÖMBÄCK är ny professor i journalistik.

JAN SUNNEGÅRDH är ny professor i barnkardiologi. Anställningen är förenad med en befattning som överläkare vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

MIKAEL SVENSSON är gästprofessor i hälsoekonomi med inriktning mot registerforskning.

PETER THORÉN är anställd som senior professor i fysiologi.

MÅRTEN TISELIUS är ny chef för strategisk fastighetsutveckling inom området infrastrukturstöd.

AICO VAN VUUREN är ny professor i nationalekonomi.

ANN-MARIE WENNBERG är ny professor i dermatologi och venereologi. Anställningen är förenad med en befattning som överläkare vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

JAN WENNSTRÖM är anställd som senior professor i parodontologi.

OLLE WIDHE är ny universitetslektor i litteraturvetenskap med didaktik vid institutionen för litteratur, idéhistoria och religion. Han ska forska och undervisa om barnlitteratur och barnlitteraturens historia, och om hur man i skolans värld kan använda sig av skönlitteratur på olika sätt i undervisningen.

ANDERS WIKLUND är anställd som senior professor i musikdramatik.

EWA WIKSTRÖM är ny professor i företagsekonomi, särskilt organisation.

HANNA WIKSTRÖM är ny docent vid institutionen för socialt arbete.

KEVIN J WILLIAMS är gästprofessor i medicin, särskilt endokrinologi, diabetes och metabolism.

KARL ÅGERUP är ny postdoktor vid institutionen för litteratur, idéhistoria och religion. Han ska forska om engagerad litteratur. Fokus kommer att ligga på författaren Jean

Genet, som bland annat tog ställning för Svarta pantrarna och palestinierna.

UTMÄRKELSER

Monica Bertilsson har tilldelats Svenska Läkaresällskapets Lennmalmspris på 50 000 kronor för sin avhandling om arbetsförmåga och psykiska besvär. Hon

har på ett utmärkt innovativt sätt belyst olika typer av problem läkare kan uppleva i konsultationer där sjukskrivning är aktuell och har använt såväl kvalitativ som kvantitativ metod i analyserna. Hennes arbete har inneburit att försäkringsmedicinska problem har kunnat identifieras, namnsättas och därmed diskuteras i praktisk verksamhet. Hon delar priset med Jens Boman, Norrlands universitetssjukhus samt Faiez Nimer, Karolinska Institutet.

Anna Boglind, lektor i didaktik, har fått Karin Söderpriset på 10 000 kronor för sitt arbete med Litteraturbankens skola, som är en webbsida där både lärare och elever kan få

vägledning in i Selma Lagerlöfs texter.

Anders Clausen, forskarasistent vid avdelningen för medicinsk kemi och cellbiologi, är en av tolv unga forskare som får 2015 års Ingvar Carlsson Award. Priset innebär att

han får 4 miljoner kronor till sin forskning om RNA-byggstenar som byggs in i DNA. **Anders Clausen** kom nyligen till Sahlgrenska akademien efter en längre period som postdoktor vid National Institute of Environmental Health Sciences i North Carolina, ett NIH-institut som är världsledande inom DNA-replikation.

Elisabeth Hansson, professor vid institutionen för neurovetenskap och fysiologi, har, tillsammans med **Magnus Simrén**, professor vid institutionen för medicin, fått

pengar från AFA Försäkring för att forska om kronisk smärta. Elisabeth Hansson får 2,6 miljoner kronor för sin forskning om gliaceller, som är den celltyp som utgör större delen av det centrala nervsystemet. Magnus Simrén får 6,7 miljoner kronor till sitt projekt om kronisk buksmärta hos patienter med Irritable bowel syndrome. Totalt gav AFA Försäkring 50 miljoner kronor till 13 forskningsprojekt inom kronisk smärta i hela Sverige.

Dag Hanstorp, professor i atomfysik, har tilldelats Sigurds stipendium för bästa kollegiala insats 2015. Stipendiet vänder sig till forskare och doktorander på Chalmers och

Göteborgs universitet som bidrar till att sprida socialt nätverkande och glädje inom fysik och teknisk fysik, och det delas ut av företaget Leijon Engineering AB.

Alli Klapp, universitetslektor i pedagogik vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, får årets kurslitteraturpris från Studentlitteratur för boken *Bedömning, betyg och lärande*.

Mikael Landén, professor i allmän psykiatri med särskild inriktning mot kvinnors psykiska ohälsa, har nyligen utsetts till årets mottagare av Ingvarpriset från Svenska

Läkarsällskapet. Ingvarpriset ges till framstående företrädare för klinisk neurovetenskap.

Marcela Dávila López, forskningsledare vid Bioinformatics Core Facility, och Julia Fernandez Rodriguez, forskningsledare vid Centre for Cellular Imaging (CCI), får totalt 15 miljoner kronor vardera under fem år till forskning och metodutveckling. Marcela Dávila López arbetar med metoder för bioinformatik som kan användas i kliniska miljöer. Delar av medlen från SSF kommer att användas för inköp av kraftfulla datorer som klarar att hantera enorma datavolymer.

Thomas Nyström har tilldelats Emil Christian Hansens guldmalj för sina studier

om cellulärt åldrande och nedärvning av skadade proteiner. Priset tilldelas vid International Conference on Yeast Genetics and Molecular Biology i italienska Trento.

PEDAGOGISKA PRISER

Charlotta Saldert, docent vid institutionen för neurovetenskap och fysiologi, får Sahlgrenska akademins pedagogiska pris för en innovativ pedagogisk idé som har utvecklats det interprofessionella lärandet vid akademien. Genom hennes undervisningsmoment får läkarstudenter kunskap om kommunikation hos patienter med tal- och språksvårigheter och logopedstudenter får träna på att instruera andra i att använda kommunikativa strategier samt att bedöma och ge konstruktiv återkoppling.

Yrkeslärarprogrammets lärarlag vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik är 2015 års pedagogiska pristagare vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Programledaren **Christine Engström** och kursledarna **Ingrid Henning Loeb** och **Mattias Nylund** får priset för att systematiskt har utvecklat en innovativ modell för framgångsrika distansstudier för den heterogena gruppen studenter.

Lärarlaget Tone Forsund, Stina Larsson och **Anneli Sander**, institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, tilldelas Samhällsvetenskapliga fakultetens pedagogiska pris 2015.

Mattias von Feilitzen tilldelas IT-fakultetens pedagogiska pris. Bland annat har han utvecklat och drivit Gothenburg Knowledge LAB, vars syfte är att stödja utbildning, forskning, verksamhetsutveckling och experiment inom området IT och lärande.

Sara Varghaei heter årets mottagare av Gunnar Svedbergs pris. Hon får priset för att genom sitt engagemang och ordförandeskap i Utrikespolitiska föreningen Göteborg ha skapat tillfällen för studenter att mötas över institutions- och fakultetsgränser.

KOMMANDE EVENEMANG

The importance of free speech and Killing the Golden Goose: Journalism and Sponsored Content
JMG står för arrangemanget den 6 oktober. Registrera deltagande: <http://law.handels.gu.se/forskning/forskningsprojekt/Marknadsdriven+ytrandefrihet/konferens---conference/public-event>.

Demokrati i vår tid
Vad händer med journalistiken när nya blandformer av redaktionellt och kommersiellt innehåll utvecklas i jakten på finansiering? Hur går det med värnandet av det fria ordet och med de självreglerande system ska främja en fri debatt? Dessa frågor tas upp under en konferens den 6 oktober i Malmstenssalen, Handelshögskolan. Medverkar gör bland andra Ulla Carlsson, innehavare av den UNESCO Chair on Freedom of Expression, Media Development and Global Policy, samt Tamara Piety, University of Tulsa College of Law, Oklahoma. Arrangörer är Maria Edström och Eva-Maria Svensson. Arrangemanget, som börjar klockan 13:00, är öppet för allmänheten.

Vad innebär det att leva i en global värld?

Det talas om "global ekonomi", "global miljö" och "globala städer", men vad innebär det egentligen att leva globalt, och hur skiljer sig våra liv från det globala livet? De frågorna kommer att diskuteras under det första seminariet *Living a Global Life*.

Seminarier leds av Jan Aart Scholte, professor i freds- och utvecklingsforskning.

Tid: onsdagen den 7 oktober kl. 15.00-16.30.

Plats: Torgny Segerstedtsalen i universitetsbyggnaden i Vasaparken.

Högskolepedagogisk konferens i Göteborg (HKG 2015)

Datum: torsdagen den 22 oktober 2015.

Konferensen ägnas åt frågor om pedagogisk utveckling med studenternas lärande i centrum. Dagen inleds med utgångspunkt i det pedagogiska idéprogram för GU som håller på att utformas och som planeras att införas i höst. Huvudtalare är Klara Bolander Laksov (föreståndare för Centrum för universitetslärarytelse vid Stockholms universitet) och Johan Alfvors (vice ordförande för Sveriges föräntade studentkårer). Sista anmälningsdag är den 17 oktober. Anmäl dig här: <http://pil.gu.se/hkg2015>.

Forskning pågår!

Datum: onsdagen den 28 oktober 2015.
Plats: Pedagogien

Medverkande är forskare, lärare och doktorander vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten och exempel på innehåll är bland annat:

- Hör bildning och lärarytelse ihop?
- Fysisk aktivitet bland barn och ungdomar.
- Sociala medier som arena för lärarytelse förändringsarbete.
- Konsekvenser av upplevda krav, stress och oro i skolan över tid.
- Läs mer och anmäl: <http://uf.gu.se/samverkan/forskning-pagar>.

En timme på Pedagogien

Välkommen till höstens populärvetenskapliga serie på Pedagogien. Föreläsningarna är gratis och öppna för alla intresserade.

Torsdag 22 okt, kl 18-19
Sal AK 2136, Pedagogien hus A (källarplan), Västra Hamngatan 25

Man ser inte förskolegruppen för alla barn. Om ett alltmer individualiserat synsätt i förskolan

Torsdag 29 okt, kl 18-19

Sal AK 2136, Pedagogien hus A (källarplan), Västra Hamngatan 25

Pojkars dubbla positioneringar. En förklaring till pojkars lägre skolresultat

Vilken är den vackraste platsen på GU?

Maria Bergenstjerna
Universitetsadjunkt på institutionen för tillämpad IT

- Högt upp i Patriciahuset på Lindholmen finns ett rum med en fantastisk utsikt. Där nere syns människor röra sig på väg mot de moderna husen i Navet. Kanske för ett lunchmöte? Andra pratar i små grupper. Kanske om studierna? Under träden har studentföreningarna fest. Musiken strömmar ur högtalarna. Elbus-sen svänger på väg mot Johanneberg, färjan stävar ut i älven. Blicken dras mot vattnet och staden. Fulländning!

Pierre Nestlog
Lektor på institutionen för kulturvård

- Vackraste platsen på GU är en del av min vardag här i Mariestad. Sedan två år tillbaka har en park satts i omdanande för laborativ undervisning som syftar till att ge studenterna inom trädgård och landskapsvård en hantverklig grund. Att få sprida kunskapen kring den gröna sektorn inom kulturvården känns bra då anläggningen även är öppen för allmänheten.

Felicia Dahlqvist
Universitetsbibliotekarie för konst, musik och dramatik på Humanistiska biblioteket

- Som bibliotekarie vill jag lyfta fram alla vackra bibliotek som tillhör universitetet, men lite extra förtjust är jag i läsesalen på Ekonomiska biblioteket. Sitter man på någon av balkongerna har man utsikt över läsesalen med det stora fönstret längst fram och den snygga lampan som hänger mitt i taket.

Anna Rylander Eklund
Forskare på Business & Design Lab, HDK

- Huvudbyggnaden i Vasaparken är min favoritplats. Det är ett vackert hus som vittnar om universitetets historia. Den stora hörsalen med sina fina målningar och fantastiska rymd tycker jag är universitetets vackraste rum.

Henriette Philipson
Klinisk näringsfysiolog och programansvarig för dietistprogrammet på avdelningen för invärtesmedicin och klinisk nutrition

- Jag tycker att universitetets huvudbyggnad och dess aula är den klart vackraste platsen på Göteborgs universitet. Interiören och väggpanelerna gör att man känner både tidens vingslag och kunskapens erövringar.

Fiktionen påverkar verkligheten

ATT BILDER PÅVERKAR verkligheten har människan vetat sedan urminnes tider. Titta bara på de berömda grottmålningarna i Lascaux och Altamira, från cromagnonkulturen, mellan 15 000 och 30 000 år före Kristus. Målningarna föreställer bufflar, hästar, fiskar och andra djur. Ibland jaktscener. Exakt vad de handlar om kommer vi aldrig att få veta, men bilderna tillskrivs magisk karaktär. Vad vi kan veta med bestämdhet är att människorna som målade bufflarna var stora konstnärer, som via sin linje, sin formkänsla och sin rytm påverkar oss än i dag, genom seklerna. Och vi vet också att redan cromagnonmänniskorna ägnade sig åt medialisering av verkligheten.

Fiktionen är inte bara en fråga om fantasi. Dostojevskij och Dickens gjorde kraftfulla inlägg i artonhundralets moraldebatt, påverkade rättsuppfattningen och lagstiftningen för fängvård och tukthus. Målarna överskred tabugränser i konsten, och avbildade öppet prostituerade kvinnor. Det gjorde Manet i Frankrike och Christian Krogh och Edward Munch i Norge. Detta bidrog till förändrade attityder i verkligheten.

IDAG HAR artonhundralets klassiska romaner ersatts av tv-dramatik. Vindlande kriminalserier speglar vår syn på rättsväsende och privatmoral. Serier som *Vita huset* och *House of Cards* förmedlar i narrspegel idéer om politik och statsmannaskap i västvärlden. Inte minst tankar om maktmissbruk, korruption och konspirationer. Tv-dramatikerna ingår här i traditionen efter Balzac, Flaubert och Zola.

Ett drastiskt konkret exempel på hur fiktionen påverkar verkligheten gav Jan Guillou i sin andra roman om agent Hamilton, *Fiendens fiende* (1989). Där fantiserade Guillou kring spionen Stig Berglings öde. Det förstår ju var och en att en mästespion inte kan hindras i flykten av en trist och gnällig hustru! Författaren lät spionen

mörda henne på Finlandsfärjan. Han kasta-
de ut sin bastanta medelålders, oattraktiva
fru genom ett hyttfönster. TV-serien befäste
bilden, genom att just göra bild av skeendet.
Ännu idag tror svenska folket att Bergling
tog kål på sin fru.

Efter flera år i Moskva kom Stig Bergling
tillbaka, i sällskap av sin påtagligt levande
hustru. I 2006 års utgåva av romanen
skriver Guillou: ”En morgon ringde Bergling
från Hall och väckte mig. Han ansåg att
han hade rätt till ett dedicerat exemplar av
boken. Jag kunde bara instämma och skrev
sanningsenligt att detta är den mest märk-
liga dedikation jag någonsin har skrivit.
Man får nog säga att jag därmed kom rätt
billigt undan.”

Så sant.

ETT ANNAT OMRÅDE där bilderna påverkar
verkligheten är pornografins dunkla fält.
Åtminstone tror vi det. Här är forskningen
bristfällig. Våra föreställningar styrs av
fördomar och personliga preferenser,
moralpaniken ligger ständigt på lut. Men –
om det är så att pornografins bilder lett till
att unga kvinnor i högre utsträckning rakar
könsdelarna, så är det dåligt för folkhälsan.
Medicinen kan ge klara besked om den
saken. Och om det är så att pornografins
bilder ger unga kvinnor en föreställning om
att till exempel analsex är en frekvent och
odramatisk sexuell variant, så borde detta
diskuteras högt. Påtvingad analsex, som är
en av pornografins mest reproducerade bil-
der, är sannerligen ingenting odramatiskt.
Men forskningen vet inte – den har inte
kunnat skilja fantasierna från verkligheten.

Vår prydhets förhindrar oss dessvärre att
diskutera frågan över generationsgränserna.
Det är fortfarande ett tabu. På den punkten
är vi nog mer barn av det pryda artonhund-
ratalet än av cromagnonkulturen.

ULRIKA KNUTSON

FÖRFATTARE OCH JOURNALIST SAMT NY
HEDERSDOKTOR VID HUMANISTISKA FAKULTETEN

FOTO: PELLE JOHANSSON

